ШУН СИЙЛЕН ДЕКХАР, ГIИШЛОНХОЙ

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра НохчГIалгIайчен берригача къахьегамхоша санна, шерра социалистически яхь а йоаржаяь хьинаре къахьегаш ба укх деношка республика гIишлонхой. Шоашта хьалхашка латта декхараш сийлен а бехктоkхаме а долга кхета а деш, цар дика къахьийгад дIабахача пхе бетта. Дукха да дувца царна карагIдийнна дика гIулакхаш. Укх шера пхе бетта хьал а яь болх бе йолаялийтай дуккха промышленни а юртбоахама а гIишлош, бIаьш дезалаш баха хайшаб гIишлонхоша хьалдаьча кердача цIеношка.

Соахкарчул дикагIа лел республика гIишлонхой балхаш укх шера. ДIадахача шера пхе беттачул 9 процент дукхагIа даьд укх шера 1 июнь тIакхоачаш гIишлой-монтажни балхаш. Лакхъеннай къахьегама овсарле а. Къаьстта дика болх беш ба укх шера республика цхьабола гIишлонхой. Цар толамца кхоачашъю пачхьалкхен план а тIайица социалистически декхараш а. Хьожаргда вай «Грознефтегеофизика» треста гIишлонхой гIулакхашка. Укх шера пхе бетта план цар кхоачашъяьй 134 процент. ХIанз уж дIахо а темпаш лох ца еш къахьегаш ба. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша кхетамца кулгалду социалистически яхьа. ХIара гIишлонхочунна дIадовзийт хьалхашка латта декхараш. Каст-каста итогаш ю яхье баьнначарна карагIдаьннарий, гучадоах балха юкъе нийслу кхоачамбоацараш, белгалдоах уж юкъера дIадахара наькъаш. Треста гIишлошка кхетамца вIаштIехьбаьккхаб кердалар балха юкъекхахьара болх. дикка кIелигдаьд продукци хьаярга дIадодар.

Цу тайпара болх вIаштIехьбаьккха гIишлоний организацеш кхы а я республике. Масала, пхе бетта план 131 процент кхоачашъяьй маькх еча промышленноста треста гIишлонхоша, 124 процент кхоачашъяьй химкомбината гIишлонхоша, иштта кхы а.

Иштта долча толамаша гIадвуг. Цхьабакъда, гIишлоний организацей балха юкъе хIанз а кхоачамбоацараш дукха да. Ерригача республике гIолла лаьрхIача гIишлой-монтажни балхаш кхоачашдара пхе бетта план 90 процент мара кхоачашъяьяц. Цхьайолча гIишлоний организацеша геттара эсала баьб болх. 30 процент мара кхоачашъяьяц пхе бетта план «Грозпромстрой» тресто, ГрозНИИ гIишлонхоша. Геттара дукха кхоачамбоацараш да АМООС «Грознефта» объединене гIишлоний организацей балха юкъе. ДIабахача пхе бетта иштта во болх баь гIишлоний организацеш кхы а я республике.

Уж кхоачамбоацараш хилара керттера бахьан да трестий, управленей кулгалхоша, партийнии профсоюзнии организацеша шоай болх кхетамца вIаштIехьа ца баккхар, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара еррига коллективаш оарцагIа ца яхар, гIишлоний производственни база дегIайоалаяра лерттIа терко ца яр, керда методаш шерра балха юкъе ца кхувлар.

Тресташкеи управленешкеи бокъонца терко яц къахьегам нийса вIаштIехьбаккхара, гIишлош хьалъеча даиман болх бергбола кадраш дIачIоагIъяра, цар квалификаци лакхъяра, царна эша бытови хьалаш Iалашдара.

ХIанз а тIехь дуккха моттигаш нийслу кадраш дукха хувцалуш, къахьегама дисциплина лоха йолаш.

ЧIоагIа новкъарле еш гIулакх да гIишлоний организацешта материально-технически снабжени эсала лоаттаеш хилар. Республика гIишлош во Iалашъю моттигерча гIишлой материалашца а. ГIишлой материалий объединене предприятеша цхьайолча хана арахецаш йола кирпишк брак йолаш хул.

Доккхий кхоачамбоацараш нийслу проектни организацеша болх дика ца бар бахьан долаш а.

Цхьайола моттигаш я хьалъе йолаяьча тайп-тайпарча объектай лоархIамга хьежжа а доацаш средстваш дIаекъаш, хьалъяь яьннача гIишлошка брак нийслуш, иштта кхы а.

Цхьабакъда, цу тайпара хьал дIахо ла йиш йолаш дац. Укх юхейисача хана беррига низ тIабахийта къахьега деза болх тоабара. Пачхьалкхен план йизза кхоачашъергйолаш болх вIаштIехьбаккха еррига торонаш йолаш я. Республика гIишлонхой сийлен декхар да чурча торонех бизза пайда эцар, семилетка тIеххьарча шера план толамца кхоачашъяра шерагIа социалистически яхь йоаржаяр.

Сихха кхоачашданза даргдоацаш гIулакх да гIишлош хьалъеча организацешка экономически болх тоабелга, гIишлой материалаш дIаухийтача цIенхаштта тIахьожам лоаттабелга, машенехи механизмехи лерттIа пайда эцилга.

ГIишлой организацей кулгалхой декхарийла ба къахьегам нийса вIаштIехьбаккхараи материальни ресурсаех нийса пайда эцараи къаьстта терко е.

Iалаьмате боккха лоархIам болаш гIулакх да республика гIишлош хьалъеча хьалха латта методаш юкъекхувлар. Цу хьакъехьа де дезараш белгалдаьхадар ер шу дIадолалуча хана КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос. Цхьабакъда, хIанз из гIулакх ледара кхоачашду. Эсала латт йоккха панельни цIенош дара лаьрхIа йола комбинат хьалъяра балхаш. ХIанз а боккъонца вIаштIехьдаьккхадац цу комбинате панелаши кхыйола деталаши хьаелга.

Уж кхоачамбоацараш сихха балха юкъера дIадахара цIенхаштта къовсам лоаттабе беза. Шерра никъ бала беза хьалха латтача методашта.

ГIишлоний организацей кулгалхой декхарийла ба балхий дикал лакхъяра хIара денна къовсам лоаттабе, къахьегама дисциплина тоае. ГIишлонхошта юкъе шерагIа йоаржае еза коммунистически къахьегама цIи яккхара йола яхь.

Партийни, советски, профсоюзникомсомольски организацеш декхарийла я гIишлоний хIара объектера хьалдовза, кхоачамбоацараш юкъера дIадахара наькъаш лаха, хIара гIишлоний организаце семилетка тIеххьарча шера план толамца кхоачашъергйолаш болх вIаштIехьбаккха.

МАССА А МЕХКАШIКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 70 (4083). | ШОАТТА, 12 июнь 1965 шу | Мах 2 кеп.

СОВЕТСКО-НОРВЕЖСКИ ЦХЬАНА ЯЬ КОММЮНИКЕ

Советски правительства вехарах шийн сесагаца вена 31 мае денз 9-ча июне кхаччалца Советски Союзе хилар Норвеге премьер-министр Эйнар Герхардсен.

Премьер-министр вIашагIкхеташ а беседаш еш а хилар Л. И. Брежневца, А. Н. Косыгинца, А. И. Микояица. Советски Союза кхыча кулгалдеча деятелашца. Беседаш йолча хана шерра а доттагIал тIехь а дIахьа дагабийлар дерригача дунеи халкъанта юкъерча гIулакхех долча дешанта санна, иштта Советски Союзаи Норвегенеи юкъерча гIулакхех долча дешашта а.

Шинна а оагIоно хьаккхайкадир, йоах цхьана яьча советско-норвежски коммюнике тIа, дунеи халкъашта юкъера гIулакхаш, дуне цIенхашттарча кхерама кIал а оттадеш, дунен тIарча белггаларча районашка талхара шоаш сагото еш хилар. Цхьатарра уйла йолаш шоаш хилар хьааьлар цар пачхьалкхенашта юкъера къовсам тIа дола деррига дешаш машара средствашца къестаде дезаш хилара а юкъера гIулакхаш кхетадараи машара духьа тешам хилийтараи тайп-тайпара социальни системаш йола пачхьалкхенаш машаре яханзеи йиззача нийсхон, кхыча пачхьалкхений чурча гIулакхашта юкъе ца гIертара ларда тIа барт-цхьоагIон гIулакхаш леладеш хиланзеи ярг ца хилара а хьакъехьа.

Шинна а оагIоно белгалдаьккхар дунен тIарча къамашта юкъе машара гIулакхаш Iалашдар духьа деш къамаьл долча хана, гера дIадаккхара хьакъехьарча дешах цар шоашта хетар хьаалара керттера инструмент а йолаш ВIашагIкхийттача Къамий Организаци лоаттаяр боккхача лоархIаме хилар.

Коммюнике тIа белгал ма даккхара, Советски Союзаи Норвегенеи юкъерча гIулакхех дола дешаш дувцача хана шинна а оагIоно шоашта хеттача тайпара хьааьлар, шин мехка юкъера торгови бувзамаш шердараи экономически гIулакхаш леладараи дIахо торонаш йолаш хилар. Хьахьеккхар культурни гIулакхий хьакъехьарча советско-норвежски соглашене ларда тIа дегIайхаш дола барт-цхьоагIон гIулакхаш чIоагIде а хIьта иштта Iилмаи технически даькъера контакташ шерье а довш шоаш хилар.

Шинна а оагIоно белгалдаьккхар, Норвеге премьер-министр визитаца Советски Союзе варои из визит йолча хана хиннача беседашеи шинна а мехка юкъера дика гIулакхаши барт-цхьоагIо чIоагIъяра новкъостал дергхилар.

(ТАСС).

ТАСС-а ХОАМ

Укх шера 8—9 июне бувзама 12 сеанс яьй «Луна-6» яхача автоматически станцеца. Уж еча хана Лаьттара хьалтелача командашца управлять даьд станце системашта, траекторни хувцамаш даьд, телеметрически хоамаш хьайидаьд.

Цу юкъа эксперименташ йир станце цхьайолча системай болх шаьрбеш. Хьакхаьчача даннеша хьахьеккхар, траекторе радиоконтрола, радиоуправлене, автономни управлене системаша станцега лерттIа болх байташ хилар. Гучадаьлар астроориентаце системаша яиза ярг мел йоаца станце маневраш е йиш хилийта хилар. Даьхача бустамаша хьахьеккхар, гIетта йодача цун траекторедаьча лоархIамашка хьежжа мара гIолъяьнна ца хилар.

Укх шера 9 июне ди чакхдоалдаш гIетта йодача «Луна-6» яхача автоматически станце наькъа траекторене коррекци еча хана станце системаша лерттIа зем баьхар, двигателаш йола а ялийтар, царга болх а байтар. Цхьабакъда, двигатель соцае аьнна енна команда кхоачашъянзар, хIьта из бахьан долаш станце хьоча наькъа траектори лаьрхIа хинначул дукхагIа гIолъяьлар.

Бетта 160 эзар километр гаьна гIолла тIехъяргья станци.

Станцецара радиобувзам чIоагIа ба. Станце системашта тохкамаш деш а да, хIьта иштта Iилман эксперименташ еш а я.

Республика кхашка

Хабараши гIулакхаши

Дукха ха йисаяц ялаташ чуэца доладала. Оаха лаьрхIар Урус-Мартана района боахамашка цу гIулакха кийчо мишта яьй хьажа. Тхо да «Гехинский» совхозе. Еррига техника ялаташ чуэца совхоза цхьоалагIча отделене латт. Ялаташ чуэцара мишта кийчденнад шо аьнна оаха даьча хаттара жоп луш, тракторни бригада бригадира Гарбулатов Лаьчас майра жоп делар.

— Хьаштдале хIанз а тIехь кийча да тхо кхашка арадовла. Йола а ялийте хьахьоккхал тхога техника кийча йолга, аьнна оаха дехар дича гучадаьлар 8 комбайнах цхьаккха тоаянза хилар. Цханне тIа аккомулятор латтацар, вокхан пальцаш дацар, хIьта кхоалагIъяр зIы йоацаш латтар, иштта кх. дI.

Кхы а вогIа да гIулакх механизаторий кадрашка диллача. Шин сменах болх бе ца тоъарал совгIа, кхыметтел цхьан сменах а комбайнаш тIа, тракторащ тIа, жаткаш тIа болх бе механизатораш тоъац укхаза. Нах бахача моттигагара гаьна йоллаше кхай тIарча стане вIаштIехьдаьккхадац кхача кийчбелга. Механизатораша Арсанукаев Мусас, Майрбеков Мача, Алаев Тупас, кхычар йоах, тхоай цIагIара делкъийна баа кхача кхахьа безаш хул тхо.

— Цхьадолча деношка делкъийна хIама даара 10 километр гаьнна цIадолх тхо трактора тележка тIа хайше, — йоах Алаев Тупас. — Из бахьан долаш 2 сахьатал кIезигагIа ха йовц тха.

Журналаши газеташи механизатораштa гу шоаш ийцача. ЛерттIа болх дIабахьара цхьаккха тайпа культурно-бытови хьалаш дац укхаза. Механизаторашта эша производственнии культурно-бытовии хьалаш вIаштIехьдахара сагота волаш саг вац «Гехинский» совхозе. Техника ремонт еча бацар е отделене управляющи а, е совхоза директор а, е керттера инженер а. Механизатораша болх бу кхерамален бокъонаш телхаеш. Комбайнаш тIа латтац огнетушителаш, хий чудола бешкаш, новраш. Укхаза тоадаьдац таразащ, хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш ялаташ чуэца косилкаш. Из деррига хIама де дезаш да «Гехинский» совхозе. Ха хьежац.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха собкорр.

Сунженски района «Победа» колхозе тIехдика къахьегаш ба коммунистически къахьегама ударник А. Моисееви шун гIонча А. Коробееви. Баьца даараштa культиваци яра норма 11 гектар мара йоацача цар 16 гектара тIа ю из.

Сурта тIа: А. Моисееви, А. Коробееви шоай агрегат кийчъеш боахк.

В. Дукаева сурт.

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА «СТАРОЮРТОВСКИЙ» ЯХАЧА СОВХОЗА КХАШКА ДIАЙИЙНАЧА КУЛЬТУРАШТА ЧУЙИЙННА ОБРАБОТКА ЕШ БА МЕХАНИЗАТОРАШ УКХ ДЕНОШКА.

В. Юнцевича сурт.

ПАРТЕ ЮРТА РАЙКОМ

Пхи бутт ба хьалха хиннача производственни управленей парткомашта метта хьаяь парте юрта райкомаш республике болх беш йола. Доккхийи цIенхашттаи декхараш тIалатт царна. Цхьабакъда парте юрта райкома даиман керттера хиннад, хIанз долаш а да юртбоахама производство дегIайоалаяр, лаьттанцара а хьайбашкара а дукхагIа продукци яккхар, юрта бахача къахьегамхой культурно-бытовой хьашташ кхоачашдар.

ХIанз юрта райкомий уж декхараш кхоачашдара эша къаьстта дика хьалаш да. Юрта боахам дIахо йодача хана дегIабоалабара КПСС ЦК мартовски Пленумо экономически ларда тIа оттадаьча гIулакхаша овлангара хувц юртара хьал, цар новкъостал дергда колхозийи совхозийи материально-технически база чIоагIъяра, лакхбергба юрта къахьегамхой болх бара тIехьара материальни безам, юртбоахама производство лакхъеш дIахьалхашка кхувлара эша дика объективни хьалаш хьахулийт цу хьалех боагIача тайпара пайда эцача, хьинаре оарцагIа а баьнна, ЦК Пленума решенеш кхоачашъелга лерттIа вIаштIехьдаьккхача белгалдоалаш толамаш даьхад.

Цу хьакъе хьокхаме йоалае метаргъя парте Наурски райком. Цо таханарча дено дIа ма деххара оттабаьб ше беш бола хьалхле лелаяра болх. Райкома болхлой каст-каста хул юххьанцарча партийни организацешка, дукхагIа новкъостал ду цу организацей секретарашта, къаьстта эггара хьалха хержараштa а деш, коммунисташ балхаш тIа нийса дIаоттабара а цар производствера авангардни лоархIам лакхбара а йоакхо ю. Белгалбаьнна лакхбеннаб «Терский», «Наурский», кхыйолча парторганизацешка беш бола партийнии массово-политическии болх. Юрта боахама къахьегамхой политически сакхетами производственни хьинари лакхденнад, уж холу боахама а политически а декхараш кхоачашдеча. Района совхозашеи колхозашеи толамца кхоачашъю хьайбай продукташ йохкара пачхьалкхен планаш. Уж тайпа масалаш дукха да. Цар цIаьхха а цIаькха а тешаву хIанз деррига а партийни организацешта юрта боахама хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачашдара нах оарцагIбаха, цар дог ураоттаде, хьинар лакхде харах тийша хиларах. Цу хьалашка хаданза лакхлу парте райкомашкара дIадехараш. ДIаяхача хана боахама хьалхле лелаяра практике хьахиннача толашагIа мел долчох творчески пайда эца, шоай балха стиль а методаш а мамогга тоаеш эргаяха, организаторскии массово-политическии балха кхы а толашагIеи пайданагIеи йола формаш лаха декхарийла я уж.

Райкомагара хьадехача керттерчарех цаI да из гIулакхаца йола политически орган хилар. Ший керттера бола теркам итташ долча кагийча гIулакхашта бийкъа бохабе, боахама распорядительни балхаца хувца йиш яц цун. Райкома теркам тIалатташ хила деза боахами общественно-политически вахари дегIаахара кертера, овлангара дешаш. Парте райкомо района вахара политически кулгал дечара керттера лостам хила беза колхозийи совхозийи боахама инициатива мамогга дегIайоалаяр, комплексни механизаци юкъейоалаяра, Iилманна карагIдаьннарехи дикагIа йолча опытахи шерра пайда эцара ларда тIа къахьегама овсарле лакхъяр, колхозхойи совхозий болхлойи материальни безам совбаккхар.

Хьалда дIадаккха деза администрированни командовании елга, совлен заседанеши решенеш елга, беш болча организаторски балха теркам тIабахийта беза, юрта боахама специалисташеи дикагIа болча болхлошеи дувцачунга ладувгIа деза. Овлангара доагIа керттера дешаш ше къоастаде гIертача партийни кулгалхочо кхыча болхлой гIулакх толхаду, шоашта де тIадиллачун хьакъера цар бехктокхам бохабу, цар творчески инициативана доазо паш увтаду, из ехк. Партийни комитетий низ латт царна дуккхача наьха тешам болийтеи уж вIашагIтохеи харах, парте политика чакхъяккхара хьинаре дакъа лаца уж юкъеоза харах. Колхозаштеи совхозаштеи команда е гIортаро, колхозийи совхозийи кулгалхоех, юрта боахама специалистех, юрта къахьегамхоех ца тешаш хилара тIера хьадоагIа цар кагийча хIамашта доал де оттар, зе ду производствана а наха кхетам балара а. Из тайпа практика дIаякккха еза.

Парте райкомаша толамца болх бара керттера хьал да вай парте ларда шоаш йолча юххьанцарча партийни организацешца чIоагIало лувцилга. Къовсама хьалхарча мугIаре латт уж, цар юкъарчал доацаш чакхйоах парте политикеи директиваши. Вай юрташка бахаш а къахьегаш а эзараш бола коммунисташ ба. Из Iалаьмате боккха низ ба. Юккъера лаьрхIача колхозни совхозни парторганизацена 53 коммунист кхоач. ДукхагIа йола юххьанцара организацеш денал дола, чIоагIа коллективаш я, боахамашкарча гIулакхашта хьаьдла влияни е могаргда царна. Цхьабакъда, йолаш я боахама балха юкъе ледара дакъа лоацаш, бе боаггIача тайпара организаторскии кхетамеи болх ца беш йола партийни организацеш а. Ишта йола партийни организацеш хилара бахьанех цаI да партийни комитеташа юххьанцарча партийни организацей йоаггIаш йола терко ца яр, Уставах доагIа декхараш кхоачашделга бокъонца царгара хьа ца дехар, балха дикагIа йола опыт ледара дIайоаржаяр.

Ховш ма дий, юххьанцарча партийни организацей болх мишта латт а из тоабара фу де деза а дукха хIа йоацаш хиннача КПСС обкома ворхIлагIча пленуме дийцалга.

Цига дакъа лоацаш хиннараша, масала, дийцар КПСС Шаьла, Старопромысловски, Ачхой-Мартана, Урус-Мартана, Наьсарен райкомашеи Гудермеса горкомои юххьанцарча партийни организацешта хьалхле лелаяра юкъе даьча цIенхашттарча тIалатех. Цу организацешка лохача боарамах бу наха юкъе беш бола организаторскии политически болх, социалистически яхье формальни гIулакхаш леладу. Парторганизацеша кхоачамболлаш чакхдахац къахьегам вIаштIехьбаккхара, кадраш харжара а уж дIа-юха нийсъяра а дешаш, къахьегамхой быти культуреи лакхъяра йоаггIаш йола йоакхо иц.

Республике дуккхача коммунисташа хьинаре дакъа лоацаш чакхъьлар КПСС обкома пленума итогаш ювцаш яь партийни собранеш. Шоай балха юкъера кхоачамбоацараш дIадаха хьдла дола гIулакхаш тIайицар цар. ЛоархIаме хIама да оттадаь уж гIулакхаш даь чакхдахар.

КПСС юрта райкома берригача балха тIехь эггара а керттера дола дакъа да района хьалхашка латтача хьалда долча декхарашца айхха бийза бола дуккхача наха юкъе беш бола политически болх, хIара коллективерча къахьегамхошта коммунизм хьалъечун моральни кодекса тIа оттаьча лакхача нравственни принципаша маяххара кхетам балар, къахьегама толашагIа йолча образецашца царна хьехам балар, моральнии материальнии стимулех пайда эца уж Iомабар. Парте райкомий, партийни организацей хадданза теркам тIалатташ хила деза партийни дешара, пропагандистскии агитационнии балха, лохехьарча кепа йоазонна, культурно-кхетам балара балха кулгалдара дешаш.

Райкома хIара болхло организатор хила веза. Дуккхача наха юкъе я цун моттиг. Юрта боахама продукташ дукхагIа эш мехка. ТIа-тIа дукхагIа продукташ яха заказ тергла пачхьалкхено вай республикерча юрта къахьегамхошка. Из заказ дизза кхоачашдара тIаберзабаь хила беза районашкара беррига а организаторскии политически болх.

ТIехьатетта йиш йоаца дукха гIулакхаш да хIанз юртарча къахьегамхой. Шерра даьржад дIайийнача культураштa гIулакх дара балхаш, йол хьокхилга, гаргакхоачаш латт ялат чуэца ха. ЦIенхашттара-экзамен луш я хIанз парте керда райкомаш. ДIаяхача ханарча а укх тIеххьарча шерашкарча а балха опыта юкъерча толашагIа мел долчох пайда а эцаш, парте районни комитеташ декхарийла я де хьалхашка латтача гIаханарча балхий планаш дикагIча ханашка а толамца а кхоачашдара беррига низ тIабахийта.

Райкомий декхар да коммунисташ балха тIа нийса дIа-юха хьожабар, юрта лакха боарам болаш организаторскии политическии болх вIаштIехьбаккхар, лакха хьувкъам баккхара, хьайбай продуктивность лакхъяра, совхознии колхознии экономика планаш кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме районерча учреждененийи организацейи болх цар шоай хIара участке толамаш дахара тIаберзабе.

В. БАЛЯСНИКОВ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома партийни органий отдела заведующе заместитель.

Мехка гIолла

ЯЛАТ ХЬАДОЛАДЕННАД

БАКУ, 9 июнь. («ПРАВДА» КОРР.). Апшеронски, Сальянски, Саатлински районий цхьадола боахамаш гурахьа дIадийна хинна ялат чуэца доладеннад. 10—12 дийнахьа ялат хьенха а аьрда а бовла дош деннад хьалха латтача механизатораша. ТIайица декхар гIулакхаца кхоачашду. Иштта, Касумова цIерахча совхоза комбайнераша А. Атакишиева, Г. Наджафова, С. Ибрагимова, М. Матиева шозза тIехкхоачашъю денна йола заданеш.

Балхаш сихденнад ленкоранерча баьца дааpaш леладерий а. ХIара денна Москвеи Ленинградеи цар дIайохьийт 15—20 вагон хьалха хьайоалача кабуца. Промышленни центрашка дIаяхьийтай 2500 тонн баьца дааpий — соахка укх хана яхьийтачул кхозза дукхагIа.

* * *

МЕБЕЛЬ ПАКЕТАШКА

Нагахьа санна шоашта шкаф е секретер эше тика тIа а гIой хьахаржа, ахча дIалушше эшаш йола оатхалаш юкъейоахка пакет хьалургья шоана продавеца. ХIара оатхала ший номер я. Схемага а хьежаш цIагIа атта хьавIашагIа йолларгья оаш ийца хIама. Из дара дукха къахьега дезац.

Пакеташка йола мебель арахеца яьннай Рижски мебельни комбинат. Из бахьан долаш эргаккха йийзар еррига технологически процесс, кийчъе йийзар лаьрхха йола оборудовани, хIара оатхал даккха гIалат доацаш нийсеи дикеи хьае йийзар.

Из керда хIама юкъедахьаро торо хилийтай оатхалаш поточни хьисапе хьае, йоккхий производственни майдаш мукъаяха, транспортага дIадодар кIезигде. Ишта хьаяь мебель йохка атта да торгови организацешта, эца атта да бахача наха а. Цу тайпарча мебела пакет квартире хьачуя геттара атта да.

(ТАСС-а корр.).

* * *

ДОАГОР ПЛАНАЛ СОВГIА

КАРАГАНДА, 9 июнь. Бассейна шахтераша ер шу дIадоладелча денз планал совгIа 500 эзар тонн кIора баьккхаб. Дика болх бу кIора боаккхача ерригача тресташа. «Карагандауголь» яхача комбината пхе шахта ворхI шера план кхоачашъяьй. Караганда шахтераша укх семилетка дIадахача шерашка кхо миллион тонн совгIа кIора баьккхаб планал совгIа.

* * *

70 ПАЧХЬАЛКХЕННА

Доазол дехьарча 70 мехка йода ленинградски марка тIайола изделеш. С. М. Кирова цIерахча «Электросила» заводе вежарашха йолча Вьетнама лаьрхIа хIанз хьаяь яьннай 120 эзар киловатт низ бола хьалхара гидрогенератор. Из машина дIайохьийтаргья Тхан-Ба яхача мехка эггара йоккхагIа йолча гидроэлектростанцена.

ХIьта КПСС XXII-ча съезда цIерахча Металлически заводо арахийца 50 эзар киловатт низ бола турбина а я наькъах яха кийчлуш. Из Румынски халкъа Республике хьоргья.

Чоалхане технически дош кхоачашдаьд Ленина цIерахча Невски машиностроительни завода металлургаша. Цар карадерзадаьд Асуански сунта эшача гидротурбинай болх бу чархаш хьаелга.

Къаьстта дукха клиенташ ба оптико-механически объединене.

Ширача гIулакххашца — тIом

Хьалха санна цхьа паха теркалдерглола дына фанатизмаи сектантстваи гIулакхаш гучадоалаш моттиг нийслац хIанз юрташка. Цхьабакъда, цунах бола кхерам дIа ма баьннабий аьнна дына духьала лоаттабу къовсам лаьгIбалийта мегарбац. ЛаьгIденна дале а дахаш да уж зуламера шира гIулакххаш. Воай идеологически герз вай Iодуллашехь а мракобесаш юха а хьов.

ЧIоагIа зулам ду кхалсага бокъонаш йоаеш дына кхайкадаьча ширача гIулакхо, цун лоархIам лохбу.

Цудухьа кхалнаьха бокъонаш маIача наьхачарна нийсса хилийтара чIоагIа къовсам лоаттабу оаха уж берригаш а дешара юкъеозара, лоаман мехкарашта тайп-тайпара гIовзалаш Iомаю, производственни общественни балхаш тIа хьежабу, партеи комсомолеи хьаийбу.

Дагаух, дешара шу дIадолалуш лакхехьарча классашкара 25 дешархо школе ца яр. Шеннах чакхдаьлар тхо, цхьабараш дIакхетабир, хIаьта кхыбарашта законах боагIIаш бола Iоткъам бе бийзар.

Хала дувца дийзар 73 шу даьннача Даулетмирзаев Сайд-Хьасанаца. Цхьаккха дича а оаха яхачоа хьатIаванзар. Горагорске маьре яхийтар цо из ший йоI. Массехк дй даьлча Сайт-Хьасана йоIа тIехьадахар тхо. Дешаргдий Iа аьнна хаьттача, чIоагIа раьза хилар из деша, тIаккха оаха из кооперативни техникуме деша яхийтар, укх шера дийша а яьнна, хIанз тика чу болх а беш, маьре а йолаш я из.

Наггахьа кхалнахагара хьахоз: хабаращца «Iоткъама кIалхара доах оаш тхо? Ял оаш тхона безам тIагIоргбола професси, сакъердаме болх», яхаш дола къамаьлаш. Наха дика кхетаду иштта ца хилча вахар сакъердаме хургдоацилга.

Грознерча медицински училище новкъостал а деш Надтеречни районни больнице филиал хьайийлар. 25 лоаман-йоI деша ягIа укхаза. ЧIоагIа безам тIабаха деш М. Махмудовас, А. Абдурахмановас, З. Хусиевас, З. Килоевас, М. Ладаевас, кхычар а.

МаIанах латтар тха тиканка. Соахка курсашка деша бахийта мехкарий хIанз дийша цIа а баьхка цар когаметта болх беш ба — дика лоархIа а бу уж шоай балхах.

Тика тIара болх-м фу дар!

Укхаза-м кхы а чоалханегIа болча совхоза балха боахи районера кхалнах.

Иштта, КПСС райкома бюро член а йолаш йола коммунист Ахмарова Марха «Надтеречный» винсовхоза МТФ заведующи я, Сабаева Марем — женотдела заведующи, Надтеречни райбольнице отделене заведующи я Магомадова Сурат, хьажкIаш кхееча звено звеньевая я Вазабова Буку, кхыбараш.

Масала, лоаман кхалнах дешара тIера болга хьахьокх коммунист Ахмарова Марха вахаро. Ший йишийца Яхийтаца совхозе лоаркалла балха яхар из. Юххьанца хала дар, цхьабакъда дешa аха мукъа ха лохар цо. ПхелагIча классе деша ухар из. Укх шера 10 классе заочно деша ягIа из. Нохч-ГIалгIай Лакхехьарча Совета депутаталла хержай.

Дика беш бола болх дешарца тар а беш хьайоагIа Наура юрта Совета председатель Матагова Залта. Уж санна болча турпалашка эсала а хеташ хьеж цхьабараш.

Коммунистически кхетам болаш къахьегамхой кхебар чоалханера гIулакх да.

Тха районе болх беш йоккха лекторски отряд я. Цу юкъе боагIа пропагандисташ, агитатораш, культпросветучреждений болхлой, пенгазетеи моттигерча районни радиои корреспонденташ. Берригача идеологически балха тIахьожам лоаттабу парте райкома идеологически комиссе.

ХIара юрта вIашагIъелла болх беш я 150 сал чуноагIа лекторски группаш, агитколлективаш. Укх дешара шера политически просвещене системе болх беш яр лоаман-кхалнаха политграмота луш йола 6 кружоки цIагIа болх бу 13 лекторийи.

Тха мелал я хIанз тIехь шира гIулакхаш леладераш районе хилар.

Надтеречне вахача Газиев Лаке кIал сесаги кхо бери доллаше а шоллагIъяр йоалайир—Панчуева Рабу. Мича кхоачавир цу гIулакхо? Къовсамаш халахетараши эттар дезала юкъе. Дезал болга ховшше а маьре ера Панчуева. Надтеречне ваха Довлетукаев Хьусейн сесаги пхи бери дита Мескел-Юрта яхача Шираева Сержана дIатIа а ваха вах. Уж санна дола масалаш тоъал да.

Къоалаш деш моттигаш нийслу.

ВоккхагIа волча жа Iуна Хиблаев Iисай Iулацара жа лочкъадир Дагиев Iалавде. Лар цун цIагIа чуйоагIар. Шоаш бихьача 39 устагIан мах юхаметтаоттабайтар царга.

ХIанз тха районе коммунисташ дукха бале а, кхетадеш да, дIаяхача заман зенера гIулакххаш сихха цIендаь дIадоахалургдоацилга. Цхьабакъда, цу зенерча гIулакххашца цахаддаш къовсам лоаттабар тхоай керттера декхар лоархIаш бу оаха тхоай болх.

Р. МУРТАЕВ.

КПСС Надтеречни райкома пропагандан агитацеи отдела заведующи.

Ший ерригa массе оагIорахьара талант халкъа долча гIулакхашка яхийтай чувашски интеллигенце баш ха дикача викало Петр Николаевич Осипова.

Образованех медик ва П. Н. Осипов. Цо йистеьккхай Казански университета медицински факультет. 40 шу дIаденнад медицинана — лорагара волавенна Чувашски АССР унахцIено лоряра министрга кхаччалца бола никъ баьб Петр Николаевича. ХIаьта медицинал совгIа — театр, музыка, литература... ХIаьта хIанз пенсе тIа ваха ха хьатIакхаьчачул тIехьагIа, шийна дийзача хIамаех цхьаккха а дIакхессадац цо. Эггара хьона дезагIа, эггара маьхегIа хетар малагIа да царех, аьнца шийга хаьттача, Петр Николаевича жоп лу.

— Дерригаш а цхьатарра деза да. Царех хIаранега сайх дакъилг дахийтад аз.

...Гимназе деша вагIаш ше волаш а тIехьа чуваший группаца Осипов Петра Казане вIашагIдолл эггара хьалхара къаман театр. 1918 шера 27 январе театро оттайир «Хьай безам болчча тайпара ма гIерта ваха» яха А. Островске пьеса. Дукха ха ялалехьа театра режиссер, переводчик хул П. Н. Осипов. 1920 шера Чебоксары дIадода театр.

1927 шера Чебоксаре музыкально-театральни техникум юлл. ЧIондарг лекха Iомаву преподаватель ийшар. Дукха ха яр Петр Николаевич чIондаргаца безам болаш вола — гимназе дешаш ше воллашехьа а, музыкальни училище ухар из. ХIаьта хIанз цо сецадир техникуме ше чIоагIагIа эшаш хилар — театрера режиссерство йитар цо, клиникера дIа ца а воалаш. ХIанз дувццача тайпара, общественни хьисапе диъ шера кийчбир цо Чуваше эггара хьалхара скрипачаш.

20 совгIа пьеса язъяьй П. Н. Осипова. Эггара чIоагIагIа гIоръяьнна «Айдар» яха цун драма театра коллективо пхи бIаьзза совгIа ловзаьй. Дукха ха йоацаш Петр Николаевича театре дIачубеннаб ший керда болх — «Шоршелера захал».

П. Н. Осипов — медицински Iилмай кандидат, Российски Федераце писателий Союза член. Лаккха мах баьб цун къахьегама. РСФСР заслуженни лора цIи, Чувашски АССР искусствай заслуженни деятела цIи еннай Петр Николаевича. СовгIата цунна еннай Къахьегама Цlеча Байракхеи «Знак Почета» яхеи орденаш.

Сурта тIа: каст-каста, къаьстта а хьоашалгIа ена ший йиIий-йиIиг Верочка йолча хана, Петр Николаевич ший къаьнара «Амати» хьа а нйцелакха волалу...

В. Войтенко сурт. ТАСС фотохроника.

IИЛМАННА КАРАГIДАЬННАР БАЛХА ЮКЪЕ

Денгара - денга хозлуш йоагIа МалгIабик. Хьалдеш латт вIаштIардаь керда цIенош. Наьха хьашташ кхоачашдара хьинаре къахьег МалгIабикерча гIишлонхоша.

Сурта тIа: керда хьалдеш латта цIа.

Е. Недеря сурт.

Автоматикаи телемеханикаи даькъе Нохч-ГIалгIайчен промыслашта йола Iилмани конструкторски центр я «ВНИКАнефтегаза» Грозненски филиал.

Iилма-тохкамеи опытно-конструкторски балхаш дайзачул тIехьагIа, уж кхоачаш мишта ду хьежачул тIехьагIа, йиш хулийт «ВНИКАнефтегаза» Грозненски филиало хIанзалца кхоачашдьараши хIанз кхоачашдераши мехкдаьтта доахача промышленноста автоматизации телемеханизации ярах дола дуккха актуальни дешаш хилар белгалдаккха.

Таханарча дийнахьа лоархIамеи актуальнеи дешаш да денеи бийсаннеи 200 тоннага кхаччалца мехкдаьтта луш йолча скважина чура мехкдаьтта увза дебитомер хьаяр, электрониза лакхача вольтерчеи лохача вольтерчеи сетех пайда а эцаш мехкдаьтта промыслашта телемеханика канал хьадар, мехкдаьттеи гази чугулъеча цхьан турбах латтача системана комплексни автоматизаци яри кх. дI.

Филиало оттаяьча проектах объединене мехкдаьтта промыслашка телеуправленега яьккхай кIоарга бурув теха яьхача скважинай ерриг фонд, автоматизаци а яьй дистанционни управленега а яьккхай хий хьаувза 9 станци, лакха давлени йола компрессорни станци, моттигерча автоматика элементашца кийчъяьй центральни трапной установкеи резервуарни парки, хий цIенду установка.

БIарчча хьайийцача, белгалдаккха дезаш да, «ВНИКАнефтегаза» Грозненски филиало оттаьча проектах промыслашка чакхъяьха разработкаш дика болх булуш а промышленносте юкъейоалае мегаргйолаш а хилар.

Цхьабакъда, «ВНИКАнефтегаза» Грозненски филиала балха юкъе дуккха дика гIулакхаш дале а, цун разработкаш боккха практически лоархIам болаши актуальни яле а, Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьтта доахача предприятешка автоматизаци яра темпаш вIалла а кхоачамбеш яц, цун бахьан да кийча, промыслови хьалашка тохкам баь йола, лоархIамегIарча технологически процессаштеи объекташтеи автоматизаци яра решенеш ца хилар а, хIаьта иштта, материально - производственни базеи специализировании монтажни организацешй ца хилар а.

ХIана торо я автоматически управленега довла: скважина чура доала мехкдаьтта дистари кIедж етташ мехкдаьтта хьаухача скважинашта тIахьожам лоаттабари, мехкдаьттеи гази хьагулдуи дустеи групповой установкаш головной мехкдаьтта паркаш (процессана автоматизаци а еш — мехкдаьтта кийчдари ПТК дIачутелари). ХIаьта иштта торо я автоматически управленега яха магистральни мехкдаьтта газопроводаш, газови компрессорни станцеш, центральни сепарационни установкаш, газобензинови установкаш, и. кх. дI.

Лакхе белгалъяьча объектех дуккхачарна автоматизаци яра дош керттерча даькъе «ВНИКАнефтегаза», кхыча филиалаша кхоачашдаьдале а, «Грознефта» объединене яц йолаш йолча разработкаех пайда эца а уж моттигерча хьалашка хьежжа юкъеккхаьа а вIаштIехьдола организаци.

Головной институто яйтача координационни планага хьежжа цхьайолча темашта разработка еш йолча отделел совнагIа «ВНИКАнефтегаза» Грозненски филиале хила еза, ший филиале увттаечарехчул совнагIа, ерригача Iилман организацеша увттаеча разработкаех пайда а эцаш, автоматикана проект увттаергйолеи «Грознефта» промыслашка из юкъекхухьаргйолеи отдел а.

«Грознефта» промыслашка автоматика шерра юкъекххахьара гIулакха чIоагIа новкъарле ю лоархIамегIара мехкдаьтта промыслови объекташи процессаши царна автоматизаци е торо хилара янза ярг ца хилар а технико-экономически наькъаца бакъдар духьа — Iома ца еш йитар.

Мехкдаьтта доахача моттигашка автоматикеи телемеханикеи шерра юкъекхухьилга Iалашдара лоархIамегIа дола декхар да мехкдаьтта даьхача къаьнарча моттигашкара ерригa керттереи гIонна йолеи технологически объекташ — хIара НПУ, хIара предприяте бокъонца долча моттигерча хьалий лоархIам а беш, царна автоматизаци е йиш хилари янза ярг ца хилари технико-экономически наькъаца бакъдар духьа бокъонца Iомаелга.

Цу тайпарча материалий ларда тIа, Союзеи доазол дехьеи мел йола автоматикаи телемеханикаи средствашеи аппаратураи терка а еш, Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьтта промышленноста автоматизации телемеханизации яра генеральни план оттаянза яргьяц, объекташкеи предприятешкеи дергдолча балхий аргIеи хетаргахьа йола ханаши белгал а еш.

Хьалъяь яьнна хIара промышленни объект эксплуатаце дIалуча хана уж хьалъяра проекташ увттаеши хьалъеши йоахаргйола ханаш теркал а еш, хIанзарча а кердагIча а аппаратурацеи автоматика средствашцеи кийчъяь хилийтар духьа, фуннагIа дале а, динза даргдоацаш да автоматикаи БИП-еи раздела проект, массазарча проектни институташа ца а увттаеш, «ВНИКАнефтегазо» увттаелга.

Автоматикеи телемеханикеи шерра юкъекхахьарца дувзаденна долча балхий башхалонаш теркал а еш, вIашагIйохканза яргьяц духхьал автоматика средстваши аппаратуреи вIашагIъехкаргйола, нийсъергйола, капитальни ремонт ергйола организацеш.

Эггара дикагIа хургдар цу тайпара организаци «ВНИКАнефтегазе» вIашагIйолларе.

Объединене промыслашка автоматикеи телемеханикеи шерра юкъекхахьара, юкъе-юкъерча объекташта автоматизаци яргара бIарччача технологически комплексашта (промыслана, НПУ-на) автоматизаци ярга довлара хьакъехьара пачхьалкхеи шин комитета (автоматикеи приборостроенеи) приказ кхоачашдара «ВНИКАнефтегаза» Грозненски филиал ларде а йолаш вIашагIйолланза яргьяц проект оттаяргара дIадоладенна автоматически управлени а йолаш объект эксплуатаце дIаяллалца деча балхий ерригa комплекс Iалашъергйола организаци.

Сона хетаргахьа иштта цхьана вIаши тарйича эггара дикагIа хургья теоретически разработкаши долла хIама бокъонца Iилман а ларда тIа латташ а лакха квалификаци йолча специалисташа чакхдоахаш а хургдолаш йолча производствана уж юкъекхахьара практикеи.

А. ВАЙНШТЕЙН,

«Грознефта» объединене мехкдаьттеи гази дахара отдела воккхагIа вола инженер.

ЗАВОД РЕНТАБЕЛЬНИ ХИЛА ЕЗА

«Красный Октябрь» яхача Наьсарен - Вокзалерча етта кирпишк еча заводо болх бу сезонах.

Укх шера 14 мае продукци арахеца йолаелар завод. Хьалхарча толамаша гIадвуг. Валови продукци арахецара цу бетта план тIеххкхоачашъяьй.

Иштта толамаш даха йиш хиннай ремонтникаша ханнахьа ерригача оборудованена дика ремонт ярах. Завод эксплуатаце дIаийцача комиссе дика могабир ремонтникий болх.

Укхаза белгалбаха беза берригa низ а хьинар а дIалуш шо-шоай участкашка дика къахьийга ремонтникаш. Царех ба Арапиев Ахьмад, Баркинхоев Руслан, Мархиев Махьмад, кхыбараш. Иштта шоай производствах дог лазаш, хьалхле лелаю нах хилар бахьан 125 процент кхоачашйир заводо 4 бетта план.

Завода ерригa коллектив къовсам лоаттабеш я коммунистически къахьегама коллектив яха цIи яккха.

Къаьстта дика къахьийгад май бетта етта кирпишк еча цехо. Бедал хьаярен кийча продукци арахецарен план кхоачашъяьй цо. Дика болх бу Оздоева Сахрата, Ильясов Хьусена, Оздоев Iалаудина, кхы дуккхачар. Планах йола заданеш 105 — 110 процент кхоачашъю царех хIаране.

ХIанз заводе шерра социалистически яхь яьржай арахецача продукцега дIабода мах лохбара, къахьегамгеи еттача а тхов тIа ехкача а кирпишка единицагеи дIадодар кIезигдар духьа. Завода коллективо дош деннад шера планал совгIа 100 эзар етта кирпишки, 30 эзар тхов тIа ехка кирпишки яла.

Цхьабакъда, планах йоагIа заданеш толаме кхоачашйойя а, рентабельни йоацаш юс завод. Фу бахьан да цун?

Цкъа-дале, заводо болх бу сезонах. Из да производстверча техникага бизза болх ца байтилга. ХIанз заводо арахецачул дуккха дукхагIа продукци дIаех хьалъеш латтача кердача гIишлоша, фабрикаша, заводаша. Сезонах болх беш хиларах дукха кадраш хувцалу заводе.

1961-ча шера искусственни сушилка хьалъе деннадар тхо заводе. Из сушилка хьалъе йолаелар Нохч - ГIалгIайчен гIишлой материалий комбинат. Цу гIулакха дIадахар 43 эзар сом. Дукха ха ялалехьа болх юкъахбисар. Цу хана денз, вешта аьлча ер пхелагIа шу да пIелг пIелгах ца тохаш из гIишло иштта латта. Михо, догIо, малхо шоай басар даьд цунна цу юкъа. Хьалха хьалъяь латтача гIишлох 60 процент телха я хIанале. Цул совгIа, 4 эзар сома маьха оборудовани а оттаяьяр цу чу. ХIанз из оборудовани го йиш я заводе дIа мел хьежача.

Заводе искусственни сушилка хьалъелга боккха лоархIам болаш гIулакх да. Из болх бе йолаелча лакхлургьяр арахецача продукце дикал. ТIаккха рентабельни а хулургьяр завод. Терко е еза цу гIулакха.

З. АЛИЕВ,

«Красный Октябрь» яхача Наьсарен - Вокзалерча завода керттера бухгалтер.

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА КХОАЧАМЕХ

Цу тайппара механизмех бизза пайда эцара гIулакх тесса леладарах пачхьалкхенна хулаш йола зе лархIа чот йолаш дац.

№ 193 йолча бытови корпуса здане тIа плакат доалл. Цу тIа яздаь да: «ГIишлонхо! Хьай балха тIа дерригача кхоачамех пайда ийцабий Iа?». Хоза хета аьнна дешаш дац уж. Ден-бус йолча графикага хьежжа объекте хьакхахьа еза вIашагIъелла аьшкабетон. Уж балхаш дераша заказ ду еза хIамаш Iояха низ бола кран яйтара. Бакъда каст-каста моттигаш нийслу бетон хьа ца яхьаш. ТIаккха 7 тонн мухь айбе низ бола кран латташ хул, наггахьа хий чудола чан, е бIаь килограммал тIех йоаца хIамаш хьалийеш, вож юхейиса ха цо йоаккх вIашагIъелла аьшкабетон хьаярга хьежаш. Путевой листаш увттаю бIарччача дийнахьа цо болх бича санна.

Кхы масал доаладергда вай экскаваторий хьакъехьа. СМУ-9 распоряженех къоастаяь я кхоачам хиллал тайп-тайпара низ а болаш йола экскаватораш. Механизмаш дIа-юха хьожаяьй участкашка. КIезиг-дукха лаьттанцара балхаш дара № 191 йолча корпуса чIоагIа эшаш яр 0,3 кубически метр лаьтта чутарлу ковш йола экскаватор. Из тайна экскаватор латт укхаза юхе. Цхьабакъда, хьаеха йиш йолаш яц из, пхелагIча участка распоряженех къоастаяь хиларца хIама хьа ца деш из латта ер кхоалагIа ди дале а.

Е хьаэцаргьа 20 тонн дозал хьалъайде низ бола кран. Ер кхоалагIа шу да № 190 корпуса юххе баргал теха из латта. Из санна низ бола кран цаI мара яц Грозне. ХIаьта ма чIоагIа эша а хургья из республика кхыча гIишлошта. Грозне промышленни гIишлошта эша еза йоккхача сборни аьшкабетонни конструкцешта монтаж еча «Южстальконструкция» яхача Къилбаседа-Кавказа СМУ доалахьа я 20 тонн дозал ийду кран.

КIезига лоархIам болаш гIулакх дац генподрядчико заказчикацеи субподрядни организацешцеи вIаши бувзамаш леладелга. Хьаэцаргья вай № 191 йола корпус. Укхаза сборни аьшкабетонни конструкцешта монтаж ю «Южстальконструкце», хIаьта кхыдола гIишлой балхаш кхоачашду № 9 йолча СМУ. Цхьабакъда, цу организацеша шоайла вIаши новкъарле ю балхаш лерттIа дIадахьара. Транспортировка, монтаж, складировани еча хана «Южстальконструкце» викалаша йохаю номер 9 йолча СМУ доалахьара гIулакха дIаяхийта материал. Из да балха фронт йоллаше, корпусе хьадеш дола балхаш меттахьа ца доалилга. Иштта хьал цига эттад шинна организаце доал деш хиларца.

Резерваш йолаш я, пхьабакъда царех бизза пайда эцац № 191 корпусе. Цхьайола материалаш ханнахьа хьа ца кхачарах низкъала моттигаш нийслу гIишлонхошта. Бакъда, торонаш кораю царна. Масала, № 191 йолча корпусе юкъера пен боттара чIоагIа эшаш бар цIеношка дIабода кхера. Ши кIира даьккхар заказага хьежаш, из боацаш. ТIаккха оаха лаьрхIар цу кхерана когаметта цхьанна гIулакха дIа ца йохийташ химкомбинате йоаш латтача ахъяьннача еттача кирпишкех пайда эца. Иштта вIаштIехьдаьлар 200 кубически метр кхера кхобе.

Йоккхача химе гIишлоний резерваш шортта я, царех пайда эца беза кхетамца. ТIаккха гIишло рентабельни а хургья, къахьегама овсарле лакх а лургья.

Ш. МАХМУДОВ,

СМУ-9 мастер.

КАГИЙ ФЕРМЕРАШ ХIАЛАК ХУЛАШ ЛАТТ

ВIашагIкхийттача Штатий эггара доккхагIа дола Миссисипи яха хий, IаьржагIа дена ший берда йистошкара ара а хьийдда, Иллинойси Миссурии яхача штаташкарча итташ эзараш акраш хулаш долча лаьттан тIа дахад укх бIаьсти. Специалисташа йоах цига 100 шера цкъа мара иштта чIоагIа даьрже хий тIаухаш ца хилар. Из хий тIадаро даь материальни зе 150 миллион доллар лерхIаш да.

Цхьабакъда, кагийча американски фермераштa тIаувттача социальни доакъазалашта юхе вIалла а дош доацар да США цхьайолча районий юрта боахама дикка доккхий зенаш даь дола иштта чIоагIа из хий тIадахар. Юнайтед Пресс Интернейшнл яхача агентствас лаьрххIа йолча обзора тIа хьахойт, ВIашагIкхийттача Штаташка хIара шерра шера 100 эзарнел дукхагIа фермаш хIалак хиле дIайоалаш хилар. 1952 шера цу мехка яр 5,2 миллион ферма, 1962 шера — 3,7 миллион, хIаьта хIанз — 3,4 миллион мара яц.

Фу къайле йолаш да американски фермаш кIезиглуш хилар?

Американски фермераш цхьан тайпара бац шоай составага диллача. Цхьан полюса тIа шоашта пайда баккхара духьа производство лелаеш бола фермераш - капиталисташ ба. Цар эксплуатаци ю итташ а бIаьш а болча маьхах увттабеча болхлошта. Вокх полюса тIа — кагийрен юкъерен фермераш ба. Цар боахам лоадама хIама ца эшаш аллха цар шоай дезалаша къахьегаш лелабу. Уж шоайла вIаши эрга йола фермерски группаш даиман йолаш хила йиш яц.

В. И. Ленина «Лаьтта леладара капитализм дегIаахара законий хьакъехьара керда данеш» яхача балха тIа а дуккхача кхыча балхаш тIа а хьахьекхад, кагий ахархой боахамаш капитализма экономически законаша юрта боахаме деш дар бахьан долаш хадданза Iазапе хIалак хулаш хилар. Из ленински положени йизза бакъ хилар хьахьокх хIанзарча американски юрта боахама лоаттамо. Кагирен юкъерен фермераш хIалак хул, доккхийча капиталистически боахамашцара конкуренце къовсам царна ла ца магар бахьан долаш. Уж цу къовсама юкъе хIалак ца хулаш меттахьа диса йиш яц, царга машинаш, химически удобренеш, гербицидаш, дикача фух дола ги ийде рузкъа ца хилар бахьан долаш. США дукха юртбоахама машинаш геттара еза а гаьнна дукхагIа болча фермерашка ийюлургйоацаш а я. Масала, боалаш чуийбеча машинах 12000 доллар дех, хIаьта хIанзарча ханарча горохи кхеши чуийеча комбайнах — 20000 доллар. Цу тIа а фермерий боахамех 46 процента тIауха пайдаш эггара кIезигагIа ийшача а вахара эшачул лохагIа да, хIаьта фермерех дийлагIча даькъе укх тIеххьарча итт шера тIаиха пайдаш сагIадехача кхоачабалла да—шера керте 500 долларал лохагIа да. Гуш ма дий ерригa а эшаш йола хIанзарча ханара юртбоахама машинаш ийе йиш йолаш аллха боккхий капиталистически фермераш мара ца хилар. ХIаьта аллха цу фермерий мара къахьегама овсарле лакх а лац, производствага дIадолар лох а лац.

Фермаш техника хьакъехьа тайп - тайпара кийчъенна хиларо, маларра аьлча, къоастам бу цар США юртбоахама экономике дIалоаца моттиг а тайп - тайпара хилийтара. ЮПИ агентства ший обзорех цхьанне тIа язлу. ВIашагIкхийттача Штаташка 1963 шера юкъера лаьрхIача шера керте 5 эзар доллара а кхы дукхагIча а маьха продукци йохкаш йола 1,6 миллион ферма хилар. Цар экономически лоархIам Iалаьмате боккха ба — ерригача юрта боахама продукцех 91 процент хьаду цар. Цу тIа а царна юкъе къаьстта а боккхагIча лоархIамера я шера керте 10000 доллара маьха хинна ца Iеш продукци йохка эггара йоккхагIа йола фермаш. Цу тайпарча фермай дукхал 1959 шера хиннача 828 эзарнегара 1963 шера 979 эзарнега кхоачаш алсамъяьннай. Маларра аьлча, США юртбоахама рынке оалал дара хьал долаш яраш уж фермаш а я. Вокх оагIорахьара, 1,9 миллион кагийреи юкъереи ферма, боккъалдар аьлча, юртбоахама производствана юкъера дIаяьккхай, хIана аьлча продукци яккхара юкъе цар дIалоацача даькъах 9 процент мара хилац. Нагахьа санна цхьа Iаьржача дийнахьа цхьатарра цIаьхха уж яйна дIаяьлча — из юртбоахама рынке цхьаннена а холургдоацаш, селла лоадаме боацаш ба цар боахама лоархIам.

Кагийрен юкъерен фермераш шоаш дIа ца балийта гIерт.

Дукха мах беха техника эца торо ца хилар бахьан долаш машинаш арендагIа ийеш лелаю цар. Цхьабакъда, арендагIа ийеш хилча шера 10 процент тела деза цар. Цудухьа цу фермерий производствага дIадодар дукха да, хIаьта боккхийча фермерашцарча - капиталисташцарча конкуренце къовсама юкъе дийна бисарга даха цхьаккха дог а дац цар.

Кхы цхьаькха моастагIа а ва кагийрчеи юкъерчеи фермерий. Из — монополеш - скупщикаш ба. Цар лохара маьхаш увттаду ялатийна, хьайбашта, хьаьсашта, кхыча продукташта. Монополисташка - скупщикашка продукцех тела маьхаш лакхдайта гIерташ фермераша меллаьр хIама ца хулаш дисал. ДIаийеча продукцех тела маьхаш дIахо а лохдеш йоагIа монополеш. «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнала лаьча лоархIамашка диллача, фермераша ялатех ийлу маьхаш 1947 шера ийдаьрел 15 процент лохагIа хиннад 1964 шера, бежана дулха маьхаш цу юкъагIа 14 процент чухнахьа даьннад, коартолий маьхаш — 45 процент, и кх. дIа. Юаш барашка цунах кхаьча цхьаккха а пайда-м бац, хIана аьлча къаьстта-къаьста кагийра йохкача ялатий изделей маьхаш цу юкъагIа 54 процент лакхденнад, бежана дулха маьхаш — 26 процент, коартолий маьхаш — 29 процент, и. кх. дI.

Фермерий продукце маьхаш хадданза лохлуш хиларо тIа - тIа а лохдолийт царна тIауха пайдаш. 1961 шерагара денз 1964 шерага кхаччалца фермерашта тIауха пайдаш юкъера лаьрхIача 26 процент кIезигденнад. Тамаш а яц цу хьалашка дукха фермераш — маьхаш лохдалар бахьан долаш юртбоахама продукци яккхарга шоай дIадодар кIезигде йиш йоацаш бараш — боахамах бохаш хилар. Иштта гIулакхаца, США юрта боахаме капитализм дегIаахара хьалаша дуккха а фермераш боахамах бохабу.

ХIаьта правительство фу деш йола цу Iазаперча процесса хьакъехьа? Эйзенхауэра правительстверча лаьтта леладара министра Эзра Бенсона гуччахьа мукIарал дора миллионаш фермаш боахамах йоханза юсарг ца хилара. Цо духхьала дIайоахар дукха а фермераш лаьттан гIара дIабаханза барг ца хилар. Цу заявлене цу хана критика хьоайир оппозиционни демократически парте оагIонгахьара. ХIаьта а хIанз, демократически парти доал де эттача, цо цу деша хьакъехьа ше лерхIараш хийца а хийцад, боккъалдар аьлча гуччахьа кагийрен юкъерен фермаш дIаяхара никь а лаьцаб.

КIайча цIагIарча Бюджетни бюро директора Гордона лерхI деррига а юрта боахама продуктай хьакъехьа США-на мел эшар хилийтара эффективни долча фермерски боахамий (доккхий капиталистически боахамий, аьле, деша) аллха цхьа миллион хилча кхоачам хург хилар. ХIанз 3,4 миллион фермер ва США. Иштача гIулакхаца, Кермит Гордона даьча лоархIамашка диллача, 2,4 миллион фермер сов ва.

Фермераш план а оттаяь лаьттан тIара лелхабе лаьрхIа хиларо берригa мохк эгIазбигаб. «Юрта боахама штаташкарча конгрессменаша хьакхайкадерашка диллача, — язду «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнала, — харжархошкара бIаьш письмош ух, КIайча цIено аллха цхьа миллион мара фермераш ца эшилга бакъдеш хилара ледкъаш». ХIаьта а КIайча цIено башха теркалдац уж лодкъамаш. Бюджетни бюро директор волча Кермит Гордона цу фермерашта хьийхад, «уж шоаш е цар бераш мухха а дIатIадаханза даргдоацача моллагIа бале а болча кхыча балха бахара хало тIаоттаеча гIулакха» хьакъехьа уйла елга.

Лакхача гIулакха тIа оттаваьча вашингтонски чиновника из хьехар цхьаболча боахамах бехача фермераша дIаэца-м мегар. Цхьабакъда, доакъазал я Кермит Гордона хьехар кхоачашде США селла атта ца хилар. Мехкара бе болх боацараш цхьанна а хана мича хул 4 миллионал кIезигагIа. Цу хьалашка, вахаро хьа ма хьувккхара, ха яхача наха городе болх боккъалдар аьлча кораба йиш а яц. Цхьаболча къоначa фермерашта экономика кхыча доакъошка болх кораба-м мег. Къоастам боллаш из ала хIанз хала да. Бакъдар аьлча, пхьаьхха-м да къаьгта гуш. Миссисипи кхы цIаькха IаьржагIа дена чIоагIа даржалехьа дуккха а хьалхагIа американски лаьттан юхьа тIара байна дIа-м баргба кагийрен юкъерен фермераш. Иштта да хиланза ца доала капитализма закон.

Н. СЕМЕНОВ. (ТАСС).

КПСС ЦК ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ — ВАХАРЕ!

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Грозненски района «Ермоловский» яхача совхоза шурий-товарни фермай хьайбаш леладераша чIоагIа къахьег паччахьалкхенга шура йохкара плани декхараши толаме кхоачашдар духьа. Укх шера дика йоакхо яьй совхозе хьайбашта кхоачамхилал дика доакъараш Iалашдара. Совхоза фермашта гонахьа «баьццара конвейераш» дIаюв, хIаьта эрий тIаьннача баьций даьгIенашка доахан доажадеш хилар а дIалаьрхIача цар йиш хулийт чIоагIа доакъарий база вIашагIйолла. ХIаьта цо а, ший аргIанна, хьайбаш леладерашта торо лу доахана продуктивность лакхъе, паччахьалкхенга шура йохкара пхе бетта план толаме кхоачашъе.

Из долла хIама карагIдаьннараш совхоза дояркаши скотникаши ба. Шоай хьинар ца кходеш цар къахьегар бахьан долаш дIабахача пхе бетта совхозо паччахьалкхенга ехкай 463 тонн шура, плана йохка езар 400 тонн мара ца хиннача мегте, хIара кхоабача Iаттагара 1055 килограмм шура яьккхай.

Шурий-товарни ши ферма я совхозе. Цу шинна а ферма хьалаш цхьатарра да, цхьабакъда, цар балха результаташ бе-бе да. № 2 йолча фермана кулгалдеш И. Абдулазиев вола ер кхоалагIа шу да. Цу ферма коллективо укх дIабахача 5 бетта хIара кхоабача Iаттагара 1127 килограмм шура яьккхай. Из хул соахка цу ханналца яьккхачул 395 килограмм дукхагIа. Цхьаболча дояркаша даьха толамаш кхы а доккхагIа да. Масала, Гунаева Хазимата укх пхе бетта ше кхоабача 18 Iаттах хIаранегара 1269 килограмм шура яьккхай, хIаьта Грозненски къахьегамхой депутатий райсовета депутата Мулдаева Хамас — 1209 килограмм.

ВIаши новкъостал делга коммунистически къахьегама коллектив яха цIи лелае бокъо яккхар духьа къовсам лоаттабеча ферма коллектива юкъе массаза а долаш гIулакх да.

Шура дукхагIа яхара чIоагIа новкъостал ду даьгIенаш нийсача доакъошта йийкъа а йийкъа, баьцех нийсен биззан пайда эцача скотникаша Х. Дзугуева, А. Аскарханова, В. Дудуева, кхычар. Цу скотникаша даьгIенех пайда нийса эц, баьций кхом бу. «5-ча июне доахан доажадаь довла дезаш да тхо кен тIаболча участка тIа, цхьабакъда, оаха кхы а 3—4 дийнахьа доажадергда уж цу тIа», аьлар тхога скотника Дудуев Вахийта. Цудухьа доакъарий сагото е езаш бац № 2 йолча фермa хьайбаш леладераш.

Дика хьокхамаш даьхад укх шера нов. И. Дербишев бригадир волча 1-ча ферма хьайбаш леладераша а. Пхе бетта цу фермерча хIара кхоабача Iаттагара 1005 килограмм шура яьккхай. Из зIамига толам бац, цхьабакъда, соахкарчул 17 килограмм мара лакхагIа бац из. Ца бахьан долаш ший хIанзалца хинна сийле йоаяьй цу ферма коллективо. ЧIоагIа сахьувзадеш да гIулакх дIахо йодача хана цу ферме доакъараш ца тоъа мегаш хиларах. Цун бахьан да доахан цхьаккха система а йоацаш даьгIенашка доажадеш хилар. Цу ферме ден распорядок телхаю, хан-ханнахьа хий тIакхахьац. Хьайбаш леладерашта фу эш хьожаш вац нов. Дербишев. Ферма хьайбаш леладераш каст-каста хул халаташ, сапа, хи-кисий доацаш. Цу доллача хIамаша дикка новкъарле ю хьайбай продукташ дукхагIа яхара фермана хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара.

П. АНАТОЛЬЕВ.

ДИКА ЛАРГА ЖА, ДУКХАГIА ДIАЛЕ ТХА

Сихбеннаб республика колхозашкеи совхозашкеи жа ларгара болх. Ах миллион совгIча устагIанна тIера тха дакхха дезаш ба хIанз жа лоргараш.

Жа ларга деза ханаш кIезигдукха тIехьаяьхай укх шера бIаьсти шийла яро, цудухьа хIанз къаьстта а дикагIа вIаштIехьбаьккха хила беза жа ларгара болх.

Цхьаболча боахамашка хIанз жа ларга а баьнна, тха цIендеча фабрикашка дIакхухьийташ да тха.

295 эзар устагIа ларга безаш я племенной жа лeладу «Шелковской» совхоз. Кхаь ферме лорг укхаза жа. Жа ларга доладеннача хьалхарча деношке а деназ дика результаташ хиннай. 1964 шера даьча Iоахараштa тIера даьккхад 5,4 килограмм тха.

Совхозе чIоагIа уйла тIайохийт массаза а жа лоргараш цхьа кадраш хилийтара, хIана аьлча дукхагIча даькъе жа лоргарех тийша да тха дика-во хилар. Эггара хьалхарча дийнахьа 64 устагIа а ларга, 370 килограмм тха дIаделар вокхагIа волча жа Iуно Евлашев Емайняза, хIаьта Романов Георге 80 устагIа а ларга 400 килограмм тха дIаделар, е кхаь сменах беча балха боараме хIана дац аьнна.

Жа ларгара болх иштта дика лел Шелковской района «Красный пахарь», «Коммунтерн», Наурски района «Россия» яхача колхозашка, дуккхача кхыча боахамашка.

Боккхача лоархIаме ба тха дIакхухьарий, жа ларга машинаш чархъехкачар-нийсъечар бу болх. Цхьабакъда, уж тайпа «лоадамбоаца» хIамаш цхьаболча боахамашка теркалдац, цудухьа жа ларгара болх мела а лел. «Горский» яха жа лeладу совхоз — Наурски районе боккха боахам ба. 50 эзар гаргга устагIа ба укхаза ларга безаш. Майски яхача хуторе механизатораша кердадар юкъедоаладаьд — жена тIера хьадаьккха тха классировка еча истола тIа механизированно, транспортера новкъосталца дIатIакхухьилга. ХIаьта жа ларгара темпаш, еррига совхоз бIарчча хьанийцача, лоха я. хIанз а ахаш жа ларга даьннадац, хIана аьлча, совхозо кхыча участкашка болх во вIаштIехьбаькхандаь.

Болх ларттIа вIаштIехьа ца боаккхаш ларга доладир жа «Назрановский», «Октябра 40 шу» яхача совхозашка. Укхаза ханнахьа йоакхо яьац жа лоргарий квалифицированни кадраш кийчъяра. ХIаьта тха кепа тоха дезилга «Октябра 40 шу» яхача совхозе геттара дицдаьчоа тара да. Цу доллача хIамаша жа ларгара темпаш лохъю.

ХIара шера жа ларгара болх вIаштIехьбаккха болабеш, боахамий кулгалхоштеи специалисташтеи хьалхашка хаттар отт: жа лоргараш мичара боалабергба? Вайна махарра, жа ларгара болх чIоагIа хала а квалифицированни а болх ба. Ларга ца ховш вола саг жа ларга оттавича, жа Iуй бригадо бIарччача шера хьийга къа доаде, тхан дикал йоае тарлу цо. Цу тайпара моттигаш я укх шера опыт йоацача жа лоргараша цIока тIа кхаччалца жа лоргача, жа тедача юхе гIолла хьа ца даккхар, когаш тIа, кертах, гIогIашта юкъе тха даллийтар бахьан долаш дуккха тха устагIаш тIа дутача моттигашка. Цкъаза 200—300 грамм тха доаллийс хIара устагIанна тIа. Из дукхалга а маьхага а диллача Iалаьмате дукха тха да. Тха цIендаь хьа ца даьккхача, тхан класс лохъенна ца Iеш, цунга хьежжа пунах лургбола мах а лохлу.

Цудухьа, жа ларгара болх вIаштIехьбоаккхача хана керттера уйла тIаяхийта еза жа ларгара гIулакх дика довзаш бола нах вIашагIтохара.

ХьатIадоагIача шера эшаргбола жа лоргараш хIанзе а деnз кийчбе беза. Цу гIулакха лаьрхIа республика юрта боахама министерства сихха жа ларга Iомабеш йола семинараш хьаелл шин кIиранна Калиновскии Серноводски профессионально-техническй училищашка. Верригаш а кийчве лаьрхIараш 200 саг ва. Цхьабакъда, боахамий кулгалхоша из дош теркал а ца деш, семинарашка ахийтац нах.

Жа Iуй бригадерча берригача болхлой жа ларгара говзал хургйолча тайпара вIаштIехьдаккха деза гIулакх, массаза а болх беш йола кадраш уж хиларах тарра. Цо йиш хулийтаргья, юххера а, массаза а болх беш йола квалифицированни кадраш хилийтара проблема къоастае а жа ларгара болх сихеи дикеи чакхбаккха а.

Укх тIеххьарча шерашка кIезиг-дукха тоабеннаб тхана классировка ерашпара болх. Укхаза вIаштIехьъяьннай массаза болх беш а квалификаци йолаш а йола кадраш. ХIаьта тхана классировка нийса оттадраи цун мах ца боабараи из кIезигача лоархIаме а дац.

Цхьаболча боахамашка тайп-тайпара дIа ца доалаш дола басараш а хьекхаш толхаду тха. Боахамий кулгалхошеи специалисташеи дагакхаба деза дIа ца деалача басаращца фосташ даь тха 1965 шера 1-ча январе деnз 25 процент чухнахьарча маьхах эцаш хилар. Цу хьакъехьа хьалхагIе а деnз хоам баь боллашехьа а укх шера жа лоргача хана гучадаьлар харцахьарча басаращца фосташ а деш дуккхача жепа тIера тха доадаь хилар. Къаьстта фосташта лаьрхIа басараш да «Сельхозтехника» объединене складашка а потребительски кооперативай заготовительни конторашка а.

Харцахьарча басаращца фосташ даь тха доадаьд «Назрановский», «Октябра 40 шу» яхача совхозашка а кхыча боахамашка а.

Цу белгалдаьча бахьанах тха эша ца дайтар духьа тха классировка еча хана дIа ца доалача басарца фосташ даь бIехденна тха хьа а къестадеш къаьстта кепа детта деза, хIаьта дIахо йодача хана къаьстта фосташта лаьрхIача, атта дIадоалача басаращца мара де мегаргдац фосташ.

Жена тIера хьадаьккха деррига тха кхы гоа ца деш дIадахийта деза тха цIендеча фабрикашка. Укх шера деррига диткъа мел дола тха Москверча Монински комвольни комбинате дода. Цхьабакъда, заготовительни контораша хайра кийчо яьац тха дIадахьийтара. ХIанз 200 тонн гаргга тха латт Шелковской района колхозашка вагонаш ца хилар бахьан долаш дIадахьийта йиш йоацаш. Респотребсоюзо сихха уж халонаш дIа а яьха, промышленноста ханнахьа тха дIадохьийтилга вIаштIехьдаккха деза.

Г. ПЕТРОСОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерства керттера зоотехник.

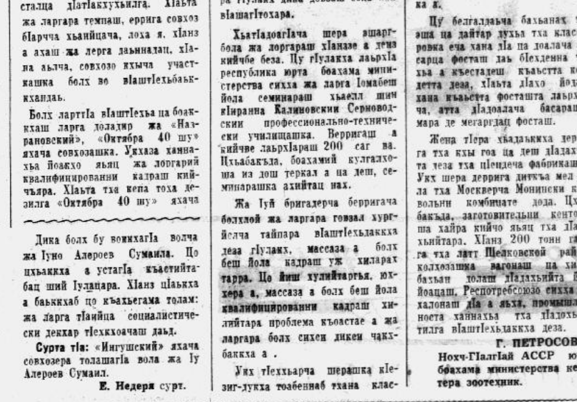

Дика болх бу воинхагIа волча жа Iуно Алероев Сумаила. Цо цхьаккха а устагIа къастийтабац ший Iулацара. ХIанз цIаькха а баьккхаб цо къахьегама толам: жа ларга тIаийца социалистически декхар тIехкхоачаш даьд.

Сурта тIа: «Ингушский» яхача совхозера толашагIа вола жа Iу Алероев Сумаил.

Е. Недеря сурт.

ЛОАРХIАМЕ ДЕНОШ

Мел эш юртбоахама продукташ хилийтара тIаерзаяь КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш чIоагIа раьза хинна тIаийцар тха бригада механизатораша.

Оаха лаьтташ башха дукха а дац тха бригаде. Деррига лаьтта 1500 гектар да. Оаха дIайийнай укх тайпара культураш: шекара свекла — 125 гектара тIа, гидуарташ — 67 гектара тIа, ялатийна лаьрхIа хьажкIаш — 450 гектара тIа, кIа — 375 гектара тIа, лоадам боаццаш лаьтташ да тха коартолаш, кен, моша горох тIайолаш. Уж еррига культураш лелаер ши звено я.

Укх шера гайна яьннача бIаьстенои каст-каста делхача догIашеи бIаьстаи юхье культураш цхьатарра дIаера чIоагIа новкъарле яьяле а, механизатораша, шоашта тIалатта бехктокхам кхета а беш, лоаццача агротехнически ханашка чакхбаьккхар из болх. Из де торо хилар еррига техника дика кийчъяр бахьан долаш. ТоъаЛ ба механизатораш а.

ХIанз дIайолаеннай дIайийна хIамаш хьувкъаяр духьа лоаттабеча къовсама шоллагIа этап — дIайийнача хIамашта гIулакх дар. Белггала, цу къовсама ка яларах тийша хургда культураш хьувкъилга а. ХьажкIаш тIайолча деррига лаьтта уж тIаялалехьа, зIырг тоха йолаелча, хьалтIаьнначул тIехьагIа макхаш даьхар оаха. Укх деношка доладелар тхо культиваци е.

Урсаши оасар ду макхаши доахкача культиваторашца, уж шорттига а лелаеш, е лаьрхIад оаха хьажкIашта эггара хьалхара культиваци. Иштта бе беза из болх хьалтIадаьнна зIырташ лаьтта дIатIахьекхаш къайла ца кхахьар духьа. Хьалхара культиваци яь ма даьллинге а, цхьайолча участкашка хIанзле а хьажкIашта подкормка е доладеннад тхо хIара гектара тIа 0,5 центнер аммиачни селитр а тоссаш.

Укх шера хIара гектара тIара 55 центнерал кIезигагIа йоацаш яха дага да тхо хьажкIаш. Цар дика тIаяларга хьежача, декхар кхоачашде мегаш да.

Доккха да гидуаргаш кхеяра оаха тIаийца декхар а. Оаха лаьрхIад, план 10 центнер мара йоацача мегте, хIара гектара тIара 12 центнер гидуаргий яккха. Гидуарташ дика тIаяьннай. Шозза макха баьккха а баьнна, хIанз культиваци яь боалаш латт механизатораш.

ХIанз берригача механизаторий керттера уйла тIаерзаяьй шекара свекла санна йола лоархIамера культура оасарах лораяра.

Из культура дIайийна даьннад тхо дикагIа йолча агротехнически ханашка, цунна культиваци яь даьннад. Гектарникашта юкъе дIадийкъад шекара свекла тIайола деррига лаьтта.

ХIанз кулгашца деш дола оасар даь доалаш латт. Цу ханна, оасар даь яьннача участкашка яхай агрегаташ шозлагIа культиваци е аьнна.

Оаха декхар тIаийцад, планах лаьрхIар 180 центнер мара йоацача мегте, хIара гектара тIара 250 центнер шекара свекла яккха аьнна.

Къаьстта а белгалбаха дог доагIа Халухаева Люба, Оздоева Заловбан, гектарникаш Костоев Саварбик, Гойгов Ахьмад, дуккха кхыбараш санна бола хьалха латта механизатораши гектарникаши. Уж берригаш а шоай участкашка кулгашца деш дола оасар даь а баьнна, шоай лоалахошта новкъостал деш ба.

Макхаш доахача, дисковании культивацин еча дика болх бир трактористаша Медведев Николая, Хаштыров Хьажа-Мурда, Костоев Умат-Гире. Сменни нормаш массаза а 120—130 процент кхоачашъеш хьайоагIа уж.

Тха механизатораша шоай деррига низаш оарцагIдаьхад коммунистически къахьегама бригада яха сий дола цIи лелае бокъо яккхара.

Укх деношка тха совхозера дуккха механизатораш лоаллахарча «Октябра 40 шу» яхача совхоза механизатораш болча хьоашалгIа баха хилар. Тхо цар кхашка гIолла хьежа чакхдаьлар, механизаторий декхараш меллад хайра. Ала дезаш да, цар кхаш воча хьала тIа ца хилар. Еррига культураш дика тIаяьннай.

Долакха-Юртарча отделене механизатораша социалистически яхье дийхад тхо. Оаха, бакъдар аьлча, из яхь хьаллаьцар къовсам лоаттабе тхоашта атта хургдеце а.

Цхьабакъда, тхо тхоай низех тийша а хьалхара моттиг тхоашка хургья аьнна хеташ а да.

О. МАЛЬСАГОВ,
«Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене № 5 йолча бригада механизированни звено звеньевой.

ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ ЛАКХЪЯРА

Арахецача продукце дикал лакхъяра дика къахьег тха завода коллективо. Балха эша хьалаш Iалашдара заводе хьаяьй заготовительни участкана лаьрхIа керда производственни гIишло, маляраша басараш хьекхача йистейоалаш латт сборочни участка гIишло, механически участке хьаяьй керда заточни отделени, участка паркана тIакхийттай керда токарно - винторезни, фрезерни, шлифовальни, иштта кхыйола станокаш.

Завода массайолча участкашка хьажа а хьежа кердаьккхай технологи, технологически процессаш нийсъяьй. Участкашка производственни технологически дисциплина толха ца яра лаьрхIа къовсам лоаттабу.

Цу массайолча мероприятеша торо хилийтай арахецача продукце дикал лакхъяра. Хьинар кхоца деш къахьегаш я завода коллектив, шоай завода марка сий лакха лоаттадара.

Шоаш даьчох кхоачам ца беш, саратовций болам хьал а лаьца цахаддаш къовсам лоаттабу завода болхлоша арахеца продукци дефект йоацаш хилийтара.

Продукце дикал лакхъяра дика къахьегаш я механически участкера Р. Хайрулина кулгалдеча токарий бригада. Иштта брак йоацаш арахец оатхалаш нн. А. Кузьмина, А. Урусова, М. Атоляна, кхычар.

О. КУКУК,
ГАРО яхача завода вокхагIа вола диспетчер.

———— ☆ ☆ ☆ ————

ХЬАЛХАРА ЛАГIА...

Номер 3 йола профессионально-технически училище ше яьккха ваьлча, производственни дешара мастер хилара чIоагIа уйла сеца вар Пашаев ЯрагIи. Дагахьа хIанз цунна хьалхашка латтар хургйола ший слесарий группа.

Коачеи хIама довзара тIереи вола 7-8 класс образовани йола берашха кхийна 25 саг вар укхаза, училище мастерскойшка шоай къахьегама биографи дIайолаеш.

Каст-каста дагаух ЯрагIена пхийтта шу даьнна кIаьнк волаш духхьашха училище ше вена ди. Эхь хеташ шаьрра дIа ца оалалуш, цхьабакъда даггара дийцар цо училище дIаийбеча комиссе членашка механик хила уйла сеца ше хиларах.

Дешара даькъе директора заместитела Гаврилов Николай Андреевича кIаьнк дIакхетавир: «Бокъонца вола механик хилара дукхеи тIагIертаи деша дезилга. Техникуме е институте деша ваха везилга. Шек ма хила хьо,— аьнна веха хьайзача ЯрагIена салоIам бир цо, — масса долча хIаман ши-ший ха ма йий. Нагахьа санна хьай дагардар кхоачашде хьа безам бале тхо долча да хьона хьалхара лагIа»...

Иштта дIаязвир ЯрагIи Колосс Иван Тимофеевича группе. Цу группе кийчбора мехкдаьтта-химе предприятей промышленни оборудованена ремонт ю слесараш.

Классашкара занятеш хувцалора мастерскойшкарча занятешца. Укхаза цо духхьашха Iомадора кIоаргга теоретически знанеши цхьа белгга балха говзали дIаехаш дола Iилма. ЯрагIена а цун новкъосташта а цкъарчоа хийттача тайпара атта хиннадацар гонацеи остацеи болх бе Iомалулга. МассагI пIелгах гон кхетар оста тIера а лелхаш. Кулго шийна ду лазар теIа а деш, халла оста бе а къувлаш, шийна ца ховлга мастераи лозаваьлга новкъосташтеи дIахар кхераш, ма даггара металлах гон еттар кIаьнко. ГIэ водар хила езача формага дIакхоаччаш духьала даьннача болатах оатхал хьахилча.

Из дар ялх шу хьалха. ХIаьта хIанз ЯрагIи Гунаевич, дешархоша оалаш махиллара, цхьан хана ше Iомаваь мастер И. П. Колос санна слесарни цехе гIолла хьалIай ухаш лел, теркам беш хьеж шийх тийша хьаеннача групперча дешархоша болх миштта бу.

Верстака юхе лоацавелча санна лагт Сергеев Вася. Балхаца лоархIа ца веш латт-хьогI из. ДIатIа а ваха гIо де деза. Болх-м ма ховра Васяйна, хьабе дог доаца мара: «Хьабе дог-м дагIац, ЯрагIи Гунаевич», — дагардар дIаоал цо. Мастера хIанз а хац эггара дикагIа кхета дешархои «харцахьара бераш» аьнна цIи йоаккхачарехи Вася волга. ЯрагIи Гунаевича Васяйга оал болх баьлча ше волча хьатIавеллахь. «Дешархой кхетамца кхебар а мастера декхарашца доагIаш ма дий», — лоархI цо.

Педагогически практика дIайолаеннача хьалхарча деношка дена харцахьа лелача берашца кхетама болх бе волавелар ЯрагIи Гунаевич. Ханна къона вале а, цхьабакъда, ший гIулакх дика довза, болх дIабеха, нийсхо езаш вола ЯрагIи сихха веза а велар. Профессионально-технически училищашка хьехара бокъо луча Московски индустриальни техникумерча механически отделене деша вагIа ЯрагIи. Дукха ха йоаццаш из Москве вахав диплома защита е. Диплом дика хьаьаца аьттув балба хьа ЯрагIи Гунаевич!

В. ЕВДОКИМОВ,
хьехархо.

Американски салтечун письмо

Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къама фронта «Освобождение» яхача агентства радиос укх деношка дIакхайкадаьд Шо-Лон яхача провинцерча Хиен Хорча лагера чухьийлхача хана, 1963 шера 23 ноябре патриоташа лаьца плен вигача американски тIема гIулакхерча Джордж Смита письмо. Письмо яздаь хиннад Вирджиния яхача штате (США) яхаш йолча Смита наьнага миссис Ботзага дахьийта аьнна.

«Со ваь са нана, — язду Джордж Смита, — бIарчча зама я сона хьо бIарга ца гу. Могаш йолий хьо? Iайха ер письмо дешаш хьо дагахьа са деша юкъе лелхилга хов сона. Со дагавоаллаш, сох кхераш я хьо. Долче хIаьта: цхьа шуи ах шуи хьалха со плен вигавар Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта салташа, вай кепа йоазоно вьетконговцаш аьле цIи йоаккхаш бараша. Царех вайцига террористаш, бандиташ, гIаьрахой, кхыбараш тарбу. Боккъала дар аьлча, из вIалла а иштта дац. Со дийна а могаш а ва, цу тIа а геттара дика могаш ва. Хьалха са моастагIий хиннараш (хинна а болий - хьогI уж-м са моастагIий?) нахаца тIехбаьнна дикача дагара нах ба.

Кхыметтел са вахарцара лоадам боаца гIулакхаш а тIехьа хар ловш хьо йолга хов сона. ХIама юъ аз дийнахьа кхозза. Буаш бола кхача чIоагIа эргэрга ба, царех хIаранена юкъе дуга хуле а. Барзкъанна дика ва со. массе а хана сапа, цергаш цIенъю паста, сигареташ хул сога. Деша новкъарле яц сона.

Цхьа хIама хиннадар сона. Соахка гIаш хих тIехвоалаш, чIоагIа простуда хиннадар сона, хIаьта нагахьа санна со лелавераша шоашка хинна юххера молхаш сона хьаеннацаре вала а мегар со. Цу бакъдолчо а плен волаш айса зийнача кхыдараша а дукха уйлаш яйтай сога, дуккха а дола сайна хийттараш кхыча тайпара долга хайтад сога.

Хьо политика яхар дика фуй ховш йоацилга-м хов сона. ХIаьта а из юкъе йоацаш хилча согара хьал хьона дашха хала да. Хьона а сона а ловш дар-м вай маца вIашагIакхетаргда ховлга ма дий. Фронта кулгалхоша аьннад сога, со цIавойтилга дизза тарлургдолаш да, «нагахьа санна американски правительства ший оагIонгахьара иззаморг дойя», аьнна. Вай правительства нз дергдий хац сона, цхьабакъда, хьо цу оагIорахьа хьайга дулург мел дар де хьажалахь. ТIехьа ма ювлалахь. Дуккха а довнаш деча юкъе зе ца хулаш висав со, хIаьта а со вера кхерам хIанз а дIабаланза ба. Фронта нахам вуврговацар со, американски авиаце бомбашеи пхорчашеи ца вувре. Вай самолеташа джунглешка бомбаш етт, са мел доаллачоа пулеметаш етт. Цецъяргьяр хьо сайна бIарга мел дайна унзара сурт аз хьайга дIадийцача. Бомбаша боабаь, напалма боагабаь итташ а бIаьш а кхалнах, бераш. Из, унзара хинна а ца Iеш, доккха зулам да. Ма тамаш я-кх кхетаде эггара аттагIа долча хIамаех а цу сахьате сакхувш ца хилар. Се а ва аз хьехавер-м. Сенга даьхкадхьогI тхо кхыметтел берашта а тхоаш гоама долча укх Къулбехьен Вьетнаме? Фуд укхаза Штатий дайнар, фуд лехар? Вьетнамцашта йола кортамукъале? Цун йоакхо-м цар шоаш ергья.

ХАНОЙ (телеграфаца).

КЕРДА ФУД ЛАЬТТАН ЛОАЛАХОШКА?

МАРСЕИ ВЕНЕРАИ ТОХКАМАШ

Тешшаме ала йиш йолаш да Венера атмосфераца углекисли газ, кислород, хий да аьнна, хIаьта Марса атмосфераца углекисли гази хийи. Венера атмосфераца азоти формальдегиди хилара дош къастанза да, хIаьта а цар лераш кораьй ленинградски профессора Н. А. Козыревна.

Иштта йола вывод йир советски Iилмахоша лаьттан группа планетий тохкамаш дара хетаяь Крымски астрофизически обсерваторе хиннача конференце.

Лаьттан лоалахара планеташ йовзара эггара а гаргагIара перспективаш ювцаш специалисташа теркам тIабахийтар шинна а планета атмосферай характер къоастаеш йола углекисли газ мел дукха я хара.

ЧIоагIа лоархIаме да, аьлар московски радиоастронома В. И. Мороза, 8—13 микрон йолча талгIех Венераи Марсеи инфракрасни излучене чIоагтIа спектральни земаш дар: талгIей цу даькъа тIа деча земашта новкъарле яц Лаьттан атмосферо.

Конференце баьча хоамах, Украина астрономаша Марса къагар довзара хьакъехьара фотометрически балхаш доладаьд. Цу земашта хьалхехьа а яьча обработко хьахьекхад «цIеча планета» тIехе гIоргIа хилар.

Совещане къамаьл даьча профессора Н. А. Козырева белгалдаьккхар Венера бийсанара оагIув йовзар чIоагIа лоархIаме хилар. Цу оагIон тIа дIадахача шера цунна зееннай фуд ца ховш йола сердал тела моттигаш. Хетаргахьа Венера морхий лохерча тIоанашка хулаш йолча фуй ца ховча процессашца ювзаенна хьахинна уж моттигаш дIахо а тахка еза аьнна предложени оттайир Козырева.

(ТАСС корр.).

ДегIа а йоагIа тоа а лу город Ленинабад — Таджикистана къулбехьен районий столица. Сыр-Дарья аьттехьарча берда йисте вIашаьIардаь дуккха цIенош дола керда район хьахиннай. Городе екъаеннай паркаш, сквераш, цветникаш.

Къаьстта хоза я Ленинабад хIанз, бIаьстанарча деношка: паркашка, скверашка зизаш леп, ирисаш, тюльпанаш, ягIа.

Сурта тIа: Ленинабада цхьан бульвара тIа.

Д. Симченко сурт.
ТАСС фотохроника.

ПОХОДАШКА КИЙЧЛЕ, КЪОНА ТУРИСТАШ!

Туризмо новкъостал ду майра, денал дола, халонаш эшае ховш бола, походни вахара безамга баьнна нах хьалкхебе. Цунна цхьана походашен экскурсешен вIашкаоз коллектив, унахцIенонна пайдане долчча бесса са а лоIийт.

Фу хила йиш я, тIормит хьа ги а тесса шийн новкъосташца цхьана гIаш, лодкашца, е велосипедашца гаьнна никъ бара араваларал сакъердамегIа.

Ма хоза а хет набъе Iовижалехьа сайрийна лотаяьча цIера юххе вагIаш. Къарс-къарс яхаш доаг цIагаргаш, бийсанарча боадонца дIа а ийя дайна дIадовл цIера сийгаш, гаьнашта юккъе гIолла дIахьежача гуш я седкъий сигале. Сабелгало йоалаше шоана хоз, цхьаьне воккхане искусство дIахьокха гIерташ санна, оалхазараша лекха тайп-тайпара хоза ашараш...

Нохч - ГIалгIайчен Iалам шийн хозалга диллача тIехьашка далац Къилбаседа - ХIирий, Черсий - Балкхарой сапка йолча республикайл. Хьаэнаргба вай, ЖIайрахара бер шийн дийхка хьунашца, исторически вIовнашца. ХIаьта Советски, дукха гаьнаш ягIа Урус-Мартана районаш, Къилбаседа - Кавказе эггара боккхагIа бола Iам ба Ведана районера Казиной Iам. Шийн хозалга а боккхалга а диллача Рица яхача Iамал тIех ба из.

Укх шера бIаьш къона туристаш гIоргба туристически походашка, экскурсешка. Цига цар гулдергда лаьттан тIоаний тайпаш, тайп-тайпара кхерилгаш, сурташ доахаргда, зарисовкаш ергья, дустаргда исторически памятникаш, шоай школашта гербареш гулъергья.

Маршрутах жикъ беча хана гороташкара школьникаш вIашагIкхетаргба юрта боахама хьалхле лелаерашца, шоай дневникаш тIа дIаяздергда балха тIа цар даьха толамаш, шоай низ дIакхоачачох новкъостал дергда царна ялаташ, баьца дааращ, юрта боахама кхы йола культураш чуэцача, йол хьокхача. Уж иштта вIашагIкхетаргба юрташкарча берашца. Альпийски даьгIенашка гIолла тIехбовлача хана къона туристаш вIашагIкхетаргба жа Iушца.

Къоначча туристашца вIашагIкхетаро мара кердадаккхац жа Iуй цхьан тайпарара вахар. Уж болчара дIаболхача хана царна цхьа хIама ца юташ дIакъастац къона туристаш. ХIаьта цIа баьхкача цига шоаш цхьана даьха сурташ кепа а техе жа Iуй адресах хьалдохьийт къоначча туристашта.

Лоамашка хиларал совгIа, царех дуккхабараш гIоргба гаьннарча экскурсешка. Масала, тха путевках турпал-городе Ленинграде гIоргда Наьсарен номер 13 йолча интернатерен кхычахьарен бераш. Уж хьожаргба Зимний Дворецага, музейшка, Фински заливе гIолла Петродворецага кхаччалца экскурси ергья пароходаца. Наькъах юхабирзача хана уж кхоачаргба вай столице — Москве. Туристски путевкаех вай республикера Ленинграде гIоргва 200 пионери школьники.

Вай берий иштта даха йиш хургья Киеве, Тбилисе, Кавказа Iаьржача форда бердашка, Ереване, Ульяновске, Волгограде, Баку, Архангельске, Ореле, лоаллахарча республикашка.

Туристски походашкеи экскурсешкеи ахкан хана салаIа гIоргда 25 эзар совгIа бер.

Ахканарча каникулашка берий салоIилга дикагIа вIаштIехьдаккхара школай директораша къоастабе беза берашца экскурсешкеи туристски походашкеи ухаргбола хьехархой, берий гIулакха дукхагIа терко е еза комсомола райкомаша, райОНО-ша. ХIаьта тхоай оагIонга хьара оаха новкъостал дергда туристски гIирсаца а кхычунца а.

Г. СААКОВ,
республикански берий экскурсионно - туристски станце директор.

Краснодарски крае укх шера 50 эзар гектара тIа дIадуврга дуга. Гаргтарча шерашка хиш дахка йиш йола лаьтташ карадерзадаро торо хулийтаргья 30 эзар гектар майдан тIа дуга системаш хьалъе.

Сурта тIа: техник-мелиоратор Люба Торбаи (аьттехьара яр) болхло Вера Бойкои.

Е. Шулепова сурт.

ТАСС фотохроника.

СПОРТИВНИ ХОАМАШ

РАЙОНА СПАРТАКИАДА

Укх деношка чакхъяьннай спорта технически тайпаех Грознера Старопромысловски районе хинна спартакиада. Яхье дакъа лаьцар 500 совгIа спортсмено.

Хьежорга топаш кхувсара хьалхара моттиг яьккхар «Старогрознефта» НПУ 2-ча нефтепромысла команда. Топ нийса кхосса ховш хилара лакхара говзал «хьахьекхар мехкдаьтта доаккхача шоллагIча нефтепромысла мастера В. И. Чурсина. Малокалиберни топ кхоссара района чемпион яха сийлен цIи яьккхар цо шозлагIа. Кхалнаха юкъе массарел нийсагIа топ кхессар нов. Трескина Мария Ивановнас.

Мотоциклетни спортах хьалхара моттиг яьккхар «Трансмаш» завода командо, хIаьта цу команда члена Наумов Виктора мотоциклетни спорта района чемпион аьнна цIи елар.

Автомобилаш лелаяра говзал дикагIа хьаний гучадоаккхаш яхь хилар районе. Цига дакъа лоацаш хилар района дикагIа бола водителаш. Дика толамаш гойтар И. Ильин, В. Древаль, В. Татаев, В. Щербаков, В. Никулин кхыбараш юкъе болча НПУ «Старогрознефта» транспортни контора команда. Лични зачетах хьалхара моттиг яьккхар В. Еланске.

Хьалхара моттигаш яьхача командашта цхьоалагIча степена дипломаши дIа-юха тела кубкаши елар, хIаьта яхье дакъа лоацаш хинначарна памятни медалаш елар.

Лични зачетах хьалхара моттиг яьккхача хIаранена цхьоалагIча степена, чемпиона медалаши маьхера совгIаташи делар. ШоллагIа моттигаш яьхачарна шоллагIча степенеи кхоалагIа моттигаш яьхачарна кхоалагIча степенеи дипломаш елар.

Спартакиада дIахьоча деношка кхоалагIча разряда спортсмена норма кхоачашийр 49 саго, царна юкъера автомобильни спортах — 24 саго.

Н. ФИТКУЛИН,
ДОСААФ-а Старопромысловски районни комитета председатель.

ХАННАХЬА КИЙЧЪЯЬ ЯХА

ШКОЛАШ

ХА ДIА МА ЯХИЙТА

Бераш юха деша чудолхача хана дика тоаяь хилийта лерхI шоай школаш Наурски района школай хьехархоша, лакхерча классай дешархоша, берий дай-ноаноша.

Къаьстта сиха лел ремонтни балхаш Наурски юкъерчеи юххьанцарчеи шин школе. Денна дукха дешархой, хьехархой, иштта берий дай-ноаной а хул цу школашка болх беш.

Дешархоша парташ тоаду, кердадараш хьаду, иштта тоаду цар истолаши классни доскаши. ХIаьта хьехархошеи берий дай-ноаношеи классашка а коридорашка а кIираш тох, ийнашта, корашта, парташта, доскашта басараш хьокх.

Цул совгIа Наурски юххьанцарча школе, тоаеш латт пишкаш, царех цхьаяраш дIа а йоахаш хьалъеш латт кердаяраш. Хьалха хинначарел дикагIа йоагаш а хозагIа а я уж. Цу тайпара кхоъ пишк хьалъяьй школе, хIанз хьалъеш латт кхыш. Деррига балхаш даь а даьнна, дика тоаяьй Наурски юкъерчеи юххьанцарчеи шин школерча 32-нех пхийтта класс.

Дицлац хьехархоштеи дешархоштеи школай ковнаш цIенде дезилга а, Iай Iайка нувхаш хьа а гулъеш дIайоах цар.

— Из гIулакх тIадиллад оаха ялхлагIча класса дешархошта, хIаьта из болх цар дика а бу, — йоах директора Н. Саркисова.

Дика дIадоладаьд ремонт яра гIулакх Сальникова Александра Николаевна директор йолча Ищерская яхача юкъерча школа а. Экзаменаш дIалуш йола классаш мара йисаяц ремонт ца еш. Тоадаь а басараш хьекха а доалаш латт укхаза парташ. Шендаь даьннад школа ков. Бакъда, дешара кердача шера хила езача тайпара кийчъяь-м хургьяц из. ХIана аьлча, хьехархойи, дешархойи, дIадаха низ кхоачаргбоаца кхоачамбоацараш дукха да укхаза.

Геттара тиша да школа чуйола цIенош, из бахьан долаш даим тIунал латт классашка, хIаьта кIезига шелъелча чурча тховнаштеи пенаштеи вар тосс. Мел дукха цIи йоагаярах йIоахлац классаш. Цул совгIа классаш тоъац ца хиларах кхаь сменах деша дезаш ба школа дешархой. Кабинеташ, библиотека, мастеркойш яц Ищерски школе.

Цу халача хьала тIа из школа йолга ховшшехьа цхьаккха тайпара новкъостал дац школа коллективана просвещене министерства.

Шерра-шера боагабе кIора тоъац Наурски района школашта. Соахка Iа юкъе а долалехьа кIора кхоачабелар Ищерски юкъерча школе, тоанзар из Наурски юкъерчеи юххьанцарчеи, Калиновскии, кхыча школашта а. Укх шера Наурски района школаштеи хьехархоштеи хьожабьр 1000 тонн кIора мара бац, хIаьта эшар ши эзар тонн совгIа кIора ба. Цудухьа укх шера а шийлача дагIа дезаргда берий. ВIаштехьдаккха деза тоъаш боаца кIора Iалашбелга. Шийлача дагIийта йиш яц бераш. Цу гIулакха уйла а яь де йиш яр декхарийла я просвещене министерства.

П. КУНИЕВ.

ЮРТАШКАРЧА БОЛХЛОШТА—ЛЕРТТIА ГIУЛАКХ

НАЬСАРЕН КХАШКА

Механизатораши кхаш леладераши укх бехктокхамерча хана кхашка ара ба. Цудухьа юрта боахама къахьегамхошта доагIача тайпара салоIаргдолаш культурно - бытови хьалаш хилийта деза.

ЦIе уголокаш хьаелла торо мел йолча, совхозе, отделене, производстве хьалха латтарий социалистически декхараш хьалтехад, цига да дика хьувкъамаш кхедара юрта боахама къахьегамхой тIахьеха плакаташ. Из гIулакх дика леладу «Октябра 40 шу» яхача совхозе, Экажкъонгий - Юртарча отделене. БIаьстан балхаш дIадоладелчахь дика болх беш хьавоагIа Экажкъонгий - Юртарча клуба заведующи З. Евлоев. Хоза кийчъяь а безаме а я цу отделене тракторни бригадера цIе уголок. СалаIара мел эша хIама долаш да.

Даим къахьегамхошта юкъе го йиш я Яндарерча клуба заведующи нов. Лотареви Пхьилекъонгий-Юртарча клуба заведующи Мурзабекови.

ХIаьта къахьегамхой культурни хьашташ кхоачашлара художественни самодеятельность фу деш я?

Долакха - Юрта, Яндаре дIа а ухаш, хIаьта районни культура ЦIагIа шозза гIалгIай меттала постановкаш увттаьй халкъа театро. ЧIоагIа самукъа доалаш тIаэц хьежараша «Шиъ зайбулла» яха Х. Ошаева пьеса.

ХIанз районе кхоъ агитбригада я. Дукха ха йоацаш тракторно - полеводчески бригаде хилар ЖIайрахарча клуба Албаков Абос кулгалду агитбригада.

Укх деношка Экажкъонгий-Юртарча отделене тракторни бригаде хилар районни культура ЦIен агитбригада. Укхаза, кхай тIа, изобразительни искусствай краеведенеи музеяй выставка оттайир цо къахьегамхошта салоIача хана. Граждански Сийлахьбоккхача Дай - мехкеи тIемаех лекци йийшар краеведчески музея воккхагIа волча Iилма болхлочо А. Бородина. Пул тIехьагIа А. Хамидова кулгалдеча районни культура ЦIен агитбригадо къахьегамхошта концерт оттадир. Отделене управляюще нов. Оздоева чIоагIа баркал аьлар концерте дакъа лоацаш хиннарашта.

Бицбалийтац оаха хьайбаш леладераш а. ХIанз еррига а фермаш гаьнна даьгIенашка яхай.

Республике цIи хеза доярка Барахоева Лемка болх беш йолча Аьлти-Юртарча отделене МТФ-е яха хилар тха агитбригада.

Агитбригадо концерт оттадале, КПСС ЦК мартовски Пленума материалех лекци йийшар КПСС Наьсарен райкома секретара нов. Куркиевас.

Пу программаца «Назрановский» совхоза хьайбаш доажадеча гаьнна даьгIенашка «Сийнача кхевийга» а хилар агитбригада.

ХIанз кхашка араяйовла кийчлуш я Яндарен Пхьилекъонгийи юрташкарча клубай агитколлективаш.

Шоай балха керттера декхар— КПСС ЦК мартовски Пленума материалаш юта боахама къахьегамхошта дIайовзийтар, укх шера тIайийна декхараш кхоачашдара партийни, советски, боахама организацешта новкъостал дар доархI тха района культпросветучреждений болхлоша.

А. МИСЛАУРОВ,
Наьсарен районни культура отдела заведующи.

ЗИЗАЙ ЦIЕЙ

Грознерча № 55 йолча школе зизай цIейш традиционни хинна дIаэттад. Хьехархой, дешархой, цар дай-ноаной хул пу цIейшка кийчлуш. ХIаьта пу гIулакха кулгалдеш ва школа завуч Михаил Михайлович Белов.

...Зизаш. Сенца лархIа йиш я цар хозал! Дукха деза уж наха — къоаношта, берашта. Тха школа коридора дIоаххал, актови зале, классашка дуккха а тайп-тайпара а зизаш латт. Зизаш дезаш, доагIача бесса царна гIулакх деш ба дешархой Погосова Галя, Шигалова Алла, Двужилова Таня, Нечаева Галя, дуккха кхыбараш.

Дуккхачарна йистедьннад дешара шу. Дешара тIеххьарча деношка зизай цIей чакхдаккха лаьрхIар дешархоша. Дукха зизай букеташ дера цар школана совгIата. Цига дар аспедистраш, кактусаш, глацинеш, геранеш яха а кхыдола а зизаш. Цхьан дешах аьлча, зизай цIей долча дийнахьа зизай букеташа хьалйизаяв актови зал.

Зале дIачувоалашше а бIарг тIаотташ хоза кийчдаь да «Хозадарий дуне» яха пенгазет, зала юкъе хьалтеха доалл «Зизай пайда — цар хозал, хIаьта хозал наха езаш я» яха лозунг, кхыдараш.

ЦIей сакъердаме, зал хоза хургйолаш кIезига къахьийганзар школа хьехархоша а дешархоша а. Цу хьакъе белгалбаха беза хьехархой. Е. И. Васюхина, М. А. Дьяченко, Е. М. Каменева, Л. Ф. Ревво, К. С. Филатова, дешархой: Х. Долакова, Г. Афанасьева, Г. Нечаева, С. Лазарев, дуккха кхыбараш.

Зизай цIей долалуш «Зизаш кхедари уж леладари» аьннача темах дика чулоацам бола докладаш йир хьехархоша К. И. Лазареваси А. Д. Громоваси. Цул тIехьагIа тайп-тайпарча зизаех яь хоза костюмаш тIаювха дешархой бовл сцена тIа. Зизашта хетадаь иллеш оал цар, стихаш еш, тайп-тайпара халхараш ду.

Геттара сакъердаме чакхдаьлар зизай цIей. ЧIоагIа раьза болаш дIаюха къаьстар гулбеннараш.

И. ГОРИДЬКО,
Грознерча № 55 йолча школа хьехархо.

ПИОНЕРСКИ КИНОТЕАТРА АКТИВИСТАШ

Челюскинций цIерахча кинотеатре вIашагIделлад пионерски кинотеатр. «ЦIе галстук» оал пунах. Кинотеатре болх беш ба № 7 йолча школера пионераш. Царна юкъе ва кинотеатра директор, заместитель, администраторащ, биллетераш, киномеханикаш, контролераш, кассираш.

Школьникаштеи бераштеи кинофильмаш хьокхача хана кагийча кинозрителашта гIулакх деш хул «ЦIеча галстука» активисташ.

Пионерски кинотеатре дика болх барах цхьайтта кIаьнкаи йиIигаи книжкаш деннад.

В. СЕРГЕЕВ.

Наха гIулакх деш

Масаева Авлази продавец я. Грозненски машиннаькъахой ОРС-а № 19 йолча тика чу болх беш я из. Шийга яхачунга ладувгIаш, безаме йола из дукха езаенний ийдархошта. ТIехдика продавец аьле цIи йоакк цунах.

Цу тика чу юххьанца ученица ла балха ера Авлази. Цул тIехьагIа Харьковерча шин бетта йолча торговле болхлой курсашка Iомаяла яхийтар из. Курсаш тIехдика чакхъяьхар нов. Масаевас. ХIанз кондитерски отдела продавецалла болх беш я из.

Ший балха говзал лакхъеш а я Авлази. Советски торговле Орджоникидзевски техникума студентка я из. Дика кхоачашду по общественни декхараш а. Къахьегамхой Октябрьски районни Совета депутат а йолаш машиннаькъахой дорожнии районнии комитетий профсоюза пленума член а я нов. Масаева.

С. ВОРОНИН.

Доазол дехьара

БИРМА ГАНЗАШ

РАНГУН, 9 июнь. (ТАСС). Шоай мохк массе оагIорахьара экономически дегIабоалабара Бирма революционни совето чIоагIа терко ю лаьттан кIалха йоахка ганзаш гучаяхара. Кепа йоазоно хоам мабарра, укх тIехьарча шера Шонски Чински паччахьалкхенашка, Лохерча Бирме, мехка кхыйолча районашка а болх беш хиннача йис изыскательски партена дукха аьшка, цIаста, никелеви рудаш, даша, олова, сурьма, кхыйола а хIамаш кораяьй.

РАСКА ЗАЯВЛЕНИ

ВАШИНГТОН, 9 июнь. (ТАСС). Селхан США пачхаьалкхен секретара Раска аьлар, Вьетнаме хIанз догIаш делхаш эттача хано американски авиацена новкъарле ергья, аьнна. Укх тIеххьарча хана сайгонски марионеточни бIухошта дикка «хIама кхийттай» яхаш дола хоамаш бакъде тиганзар цо май бетта партизанашца даьча тIемашка къулбехьенвьетнамски эскара виъ эзар гаргга салте вайнав аьнна американски кепа йоазон хоам баьболлашехьа.

Вашингтоне вена Къулбехьен Вьетнамера США посол инарал Тэйлор хиларах дувцаш, паччахьалкхен секретара белгалдир из «къаьстта лоархIаме» событеш хиларца дувзаденна а доацаш, къулбехьенвьетнамски тIема аргIанара анализ яра хьавийха ва, аьнна.

МАРОККО КЕРДА ПРАВИТЕЛЬСТВО

РАБАТ, 9 июнь. (ТАСС). Марокко корола Хасан II селхан вIашагIъеллай керда правительство. Премьер-министра пост шийга йитай цо. Правительстве чувоагIа ткъо саг, царех пхийтта хьалха хиннача Ахмед Бахнане кабинете чувоагIаш хиннарех ва.

Къаман цхьоагIон коалиционни правительство вIашагIйолла корола ца мегачул тIехьагIа, селхан отставке яхай Ахмеда Бахнане правительство.

ЧУЯЙТАЙ ВОРХI САМОЛЕТ

ХАНОЙ, 8 июнь. (ТАСС). 3 июнера денз 5 июне кхаччалца Сам-Неа яхача провинцерча нах бахача моттигашта бомбаш етташ хинна 7 самолет чуяйтай Лаоса герзашцарча патриотически низаша, хIаьта 15 американски самолета зе даьд.

«Патет-Лао оаза» яхача радиостанце передача ларде а лувцаш ВИА яхача агентства хоам бу, чуяйтача самолеташта юкъе «Ф-105С» яха ши истребитель-бомбардировщик а яр, яхаш.

Е шу дIадоладелча денз, йоах хоама тIа, Лаосе 83 американски самолет чуяйтай.

БРЮССЕЛЕ ХИННАЧА СОВЕЩАНЕ КОММЮНИКЕ

ПАРИЖ, 9 июнь. (ТАСС). Юньон Франсэз д'энформасьон яхача агентства дIайоаржаьйй Брюсселе хиннача Европа капиталистически мехкашкарча коммунистически партей викалий совещанеех йола коммюнике. ХIанзарча проблемай сагогагIа дола дешаш дувца а хIаьта цар хьакъехьа цхьа никъ белгалбе а гулъяьяр совещани, йоах коммюнике тIа. Совещане повестка тIа, коммюнике тIа белгал ма даккхара, дар Вьетнамера американски агрессена духьала цхьана лоаттабу къовсам чIоагIбара дош, европейски кхерамзлен проблемаш, фашистски режимаш йолча Испане, Португале халкъий болам хьаллацара проблемаш, кхыдола а дешаш.

ШЕ ДОЛЧЧА БЕССА

ВАШИНГТОН, 8 июнь. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнамерча американски «советникаш тIареи инструктораш тIареи» пордув цIендаь дIадаьккхад. Пресс-конференце госдепартамента кепа йоазон дешашта волча викала Макклоски ма аллара, Сайгонерча американски тIема командоване дIахайтад Къулбехьен Вьетнамерча тIема тIа американски бIухошта юкъарчал доацаш дакъа лоацарг хилар, нагахьа санна из сайгонски правительствана бакъахьа хете. Макклоски яьхачунга ладийгIача Къулбехьен Вьетнамерча США герзашцарча низашта керте латтача инарала Уэстморленда президента Джонсона бокъо еннай американски бIухошка къулбехьенвьетнамски эскара оагIорахьа а долаш операцешка дакъа лаццийта.

Цу соцамах «американски правительства шийна тIаэца керда декхар» да аьнна цIи тиллай госдепартамента.

ВАЙ ДОТТАГIИЙ БОЛЧА

ГАВАНА. Куба премьер-министра Фидель Кастро Ориенте яхача провинце «Антонио Гитарес» яхача шекар доаккхача завода болхлой а болаш дIатийгар шекар чудола галий. Укх шера ялх миллион тонн шекар даккха аьнна Куба революционни правительства оттаяь план кхоачашъяьлга хьахьекхар цу гIулакхо. Цул тIехьагIа митинге къамаьл деш Фидель Кастро аьлар, кубински халкъа къахьегама коталоний символ хилара тарра е галий Вьетнама халкъа дохьийтаргда, аьнна.

Премьер-министра белгала ма даккхара, ялх миллион тонн шекар даккхар — боккха толам ба, цо кхы а айдергда мехка сий. Юрта боахам дегIабоалабара, дукхагIа шекар, сомаш, баьца дааращ, хьайбай продукташ яхара керттера терко ергья Кубас, аьлар цо. Цунца цхьана социалистически паччахьалкхений новкъосталца, эггара хьалха Советски Союза новкъосталца Куба кхоачашъергья мехка индустриализаци яра программа а.

* * *

БУХАРЕСТ. Номер 150 000 йола трактор араьяннай Брашоверча тракторни завода конвейер тIара. Шоай толам кастта хьаеларгйолча Румынски болхлой парте IV съезда хетабу коллективо.

1947 шера денз тракторащ хьае йолаенний Румыни, хIаьта из даим дегIаухаш а латт. Укх шера хIанзале а Брашовски заводо арахийцай ворхI эзар машина. Царех дукхагIъяраш доазол дехьа ехкай. Продукци дика хилара сий деш я завода коллектив. Масала «У-650» яхача трактора дукха ха йоацаш хиннача бIаьстанарча Лейпцигски ярмарке доши медаль еннай.

* * *

ДЕГIАУХ ТОРГОВИ БУВЗАМАШ

ПХЕНЬЯН, (АПН-а корр.). 70 пачхаьалкхенца торгови а деловой а бувзам болаш я Халкъа Корея. Республика экспорта а импорта а боарам 1953 шерарчул ялхазза дегIабенаб 1965 шера. Корейски халкъа-демократически республика кхыча мехкашцарча торговлех 80 процент хул хIанз социалистически мехкашцарча товарооборотах. Цу даькъе дукхагIъяр Советски Союзаца я.

Наьха санна хувцаеннай корейски экспорта структура а. ХIанзчул массехк шу хьалха республика йохкаш хиннар юртбоахамеи форда промыслаи продукташ яр. ХIанз экспорта 83,6 процент дIалоац промышленни изделеша.

Укх тIехьарча хана кортамукъале яьккхача Азеи Африкаи мехкашцара торговли геттара а дегIаенай. КНДР-а цига дIакхухьийт болат, чон, прокат, даша, цинк, Iаьржачеи бос болчеи металлурге кхыйола а продукци.

Американски авиаце къизагIча тайпара бомбаш чуетташ долча Вьетнама Демократически Республика турпалерча халкъо деналера хьокхамаш гойт къовсамеи къахьегамеи. ХIанз бIаьсти хьадаьнна дуга чуэцаш боахк Куанг Бинь яхача провинце юрта боахама болхлой. Цхьайолча бригадаша хIара гектара тIара 3 тоннага кхаччалца дуга доаккх. Укх тIеххьарча шерашка цул дукхагIа даьккхадац. Кач алаш топаш а йолаш къахьега дезаш ба кооперативай членаш.

СУРТА ТIА: Дай Фонг яхача кооперативе чуэцаш латта дуга.

ВИА — ТАСС сурт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

12 ИЮНЬ, 1965 ШУ.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIай лаьтта леладархо (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10—«Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.40 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала). 8.40 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.50 — Ашараш. 16.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.10—Мокроусовеи Милютинеи оперетта тIара фрагменташ. Концерт. 16.35 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — «Дега гIозале» яхача Зязикова повеста тIара доакъош (гIалгIай меттала). 17.00 — «Кавказа зIанараш» яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.25—Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — РадиоладувгIархой заявкех оттадаь концерт.

У К В: 9.00 — «Тухольский Курт» яха литературни очерк. 9.26 — Бетховена кхоалагIа соната. 9.50 — «Хьуна йистера кIаьнк» яха радиопостановка. 10.35 — «Георгий Свиридов композитор» яха музыкальни очерк. 11.25 — «Ашараш лекха пандар» музыкально - литературни композици. 19.00 — «Дагалацарах белгала яьха» яха йиьлагIа передача. 19.30 — Эстрадни концерт. 19.50 — Венгерски ашарий концерт. 20.20 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт (1-чеи 2-чеи програм.).

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.35 — Багратион вае шин бIаь шу дизарга (нохчий меттала). 18.40—Киножурнал. 18.50 — Машар бахьан Советски киноискусства лоаттабу къовсам. 19.40 — Берашта дола фильм. 20.20 — Концерт. 21.05 — «Берзалошта юкъе верзана» яха художественни фильм.

Город Грозне, Некрасова улицагIа, 36 вахача гражданина **Карьков** Петр Николаевича суде деннад город Грозне, Маяковске улицагIа, 113, кв. 36 яха шийн сегаг **Карькова** Валентина Викторовна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамен, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ053781. Заказ № 3396.